



A széllal szemben járva

Fotó: Sass Ákos

Párbaj az egyetemek között!

Újra KEN!

Nagyok az elvárások, nagy a felelősség, és mégis, általános az öröm is: idén megint lesz KEN! Több mint nyolcéves hagyomány szakadt meg tavaly: a programkolosszus időközben akkorára nőtt, hogy nem akadt vállalkozó, aki megszervezze (már a két évvel ezelőtti utolsó is végzők és végzettek önként vállalkozó lelkes de parányi csoportja hozta csupán össze). Emellett jött a BEFÖT, és ami kevés energia meglett volna, az erre ment el (jóllehet — korántsem feleslegesen). Azonban a legenda — a KEN legendája — él tovább. Az egész napos vetélkedő, a rektorválasztások, az egész hetes reklámkampányok — a légköré, ami (ha sikeres) pár napra egy kicsit jobban összerázza mindannyiunkat, egymással és magával az egyetemmel is.

Tehát: KEN. Idén március 25 és 28 között kerül rá majd sor — csütörtöktől vasárnapig. Fix, naprakész programokról beszélni ma még korai lenne. Ami biztos: az egyik (valószínűleg az első) nap a „kultúra” jegyében zajlik majd (a kecskeméti Katona József Színház vendégjáté-

ka éppen úgy szerepel a tervek között, mint egy rendkívüli Közép-Európa kör, vagy az elmaradhatatlan Neoprimitív). Lesz „tudományos nap”, színvonalas előadással, majd az azt követő, szabadon választott szekcióvitákkal. Péntek este kerül sor a diáktörvény megválasztására, akit persze megint a karok (illetve az első évfolyam) jelölnek, támogatnak, „árusítanak” látástól kiborulással... És persze a szombat a vetélkedő! A délutánra a sportversenyeké, s a délutáni nagy összejövetel. Ami idén — ha összejön — rendhagyó lesz. Nem a karok közötti versenyt jelenti majd, hanem — egyetemek között: vetélkedő lesz! Eddig a Műszaki, az ELTE, és a Kertészeti jelezte, hogy hajlandó elküldeni csapatát az aulában tartandó nagy versenyre.

Ezenkívül tervezett még egy filmfesztivál, egy akusztikai bemutató és persze egy KEN-ből. Még néhány hét, és sor kerül az első feladatok kiadására, a jelöltlista benyújtására, az első plakátok megjelenésére. És — újra jön majd a KEN. Sokan várják!

— S

Új autóbuszt vásárolt az egyetem

Egy ideje új autóbusz pompázik naphosszat a roskadt Dimitrov téri épület előtt. Nem család és nem ámitás, az egyetemé, bárki kedvére gyönyörködhet benne, igaz, egyelőre kívülről.

Vajon miből telt nekünk új autóbuszra — fordultam Papp Bélahoz, az egyetem főmérnökéhez.

Tavaly év végén sikerült beszerzési keretet kapnunk az autóbuszra. Több objektív és szubjektív tényező kedvező alakulása, szerencse, eredményeként tudtuk ebből az autóbuszt megvásárolni. Mint tudja, az egyetem különféle kiadásait különféle zsebeiből fizeti, s eközben nincs mód a pénzt egyik zsebből egy másikba áttenni. Ez a keret ki-mondottan autóbusz vásárlására állt rendelkezésünkre. Így tudtuk kicserélni a régi, nyolcéves autóbuszt, amivel már sok probléma volt. Fokozott javítási igények jöttek elő, a karosszéria cseréje is esedékes volt, az utolsó félv-

ben a busz többet állt, mint amennyit futott. Szükség esetén többször kénytelenek voltunk bérautóbuszt igényelni, és még így is akadtak olyan félreértések, mint amilyen a tánc csoport lengyel útjával kapcsolatban már ismeretes. A régi buszt most eladjuk, és helyette az új áll az egyetem rendelkezésére.

— Azt hiszem, nem lehet el-hallgatni, hogy a hallgatók

Tananyagvita

Április elején kerül sor az egyetemi tanács tudományos bizottsága és a pártbizottság oktatási és tudománypolitikai bizottsága szervezésében az új szerkezetű politikai gazdaságtan-tananyag vitájára.

A felkért opponensek: Kozma Ferenc, a közgazdaságtudományok doktora, Nemzetközi Gazdasági Kapcsolat Titkárságának fősztályvezetője, Rozgonyi József, a PSZF Salgótarjáni Intézetének politikai gazdaságtan oktatója, Sipos Aladár, akadémikus, az MTA

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!



KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXIV. ÉVFOLYAM, 3. SZÁM

ÁRA: 1,40 FORINT

1982. FEBRUÁR 18.

A nemzetközi együttműködés egy gyakorlati eseményéről

1981. november 23-25-én, egy háromoldalú együttműködés keretében tartott tudományos konferencia házigazdája volt a moszkvai Plechnov Népgazdasági Főiskola Marxizmus-Leninizmus Intézete, amellyel egyetemünk tudományos szocializmus tanszéke közös munkaprogramot dolgozott ki, és fogadott el az 1985-ig terjedő évekre. Az együttműködés harmadik tár-sa a varsói Népgazdasági és Statisztikai Főiskola Politológiai és Szociológiai Intézete.

Partnereink rövid bemutató-ként szükséges elmondani a következőket: Moszkvában az intézet elnevezés az SZKP története, a tudományos kommunizmus és a filozófia tanszék együttesét foglalja magában, jelentős erőket tömörítő módszertani csoporttal együtt. Az intézet az OSZSZK Felső-oktatási Minisztériuma részlegként és megbízásból, saját jogokkal és feladatkörrel bázisintézménye az OSZSZK területén a felsorolt társadalomtudományi tárgyak oktatásának. Az intézet vezetője: S. M. Muncsajev professzor. A varsói Főiskola Politológiai és Szociológiai Intézetének vezetője Leszek Gilejko profesz-

szor) politológiai tanszéke (vezetője Zselonszkij Bogdan docens) kb. velünk azonos létszámú több (9) fakultatív speciálkollégium oktatása útján látja el feladatát.

Az együttműködési tervben rögzített közös munkaprogram tartalma: a szocialista építés néhány alapvető politikai összefüggésének és tapasztalatainak (elsősorban a szocialista demokrácia fejlődésével kapcsolatban

közös tanulmánykötet

keretei között történő feldolgozása a munkában részt vevő országainak bázisán.

Első alkalommal a téma érintőleges, inkább csak az elemzés spektrumát és módszereit felvonultató bemutatkozásra került sor elsősorban a vendéglátó intézmény részéről, de letette névjegyét szereplésével az MKKE tudományos szocializmus tanszékének delegációja is Poller Imre tanszékvezető docens vezetésével. Tanszékünk részéről (Selmei József) hangzott el a másik fő referátum, s a vitá-üléseken lezajlott vitákban is aktív szerepet vállaltak delegációnk tagjai: Halász Sán-

dor, Selmei József, Szarvas László, Széll János.

A tudományos konferencia plenáris ülésel kezdődött. A tudományos rektorhelyettes megnyitóját után elsőnek Poller Imre tanszékvezető üdvözölte a konferenciát, méltatva az együttműködés kialakított formáját és hangsúlyozva, hogy magyar részről fontosnak és hasznosnak tartjuk a közös munkát. Kifejezte reményét, hogy az együttműködés keretében valódi munka-értékekre, jó szellemű vitákra és hasznos tapasztalat-cserékre kerül sor mindannyiunk javára. A varsói delegáció nevében hasonló szel-lemben szólalt fel Zselonszkij Bogdan tanszékvezető is.

Az első referátumot S. M. Muncsajev intézetvezető professzor tartotta. Az átmeneti korszakra vonatkozó lenini tanításokból kiindulva, néhány aktuális és nagy horderejű

elméleti-politikai problémát elemzett.

Az antagonisztikus osztályellen-tek felszámolásának szovjet tapasztalatairól szólva elmondotta, hogy néha még

felmerül az a hamis nézet, mintha a mi tapasztalatainkból a kizsákmányoló osztályok tagjai fizikai megsemmisítésnek a veszélye adódna, mint ahogy ez a nagy francia forradalomban történt az arisztokráciát illetően. Valójában a volt kizsákmányoló osztályok kiváltságos helyzetét biztosító anyagi-politikai-ideológiai feltételeket szüntették meg, s nem az embereket semmisítettük meg, még ha sor is került egyes kulcscsoportok kitélepítésére. Egyébként az utóbbiak, például Kazahsztánban, ma már ugyancsak példamutatóan végzik munkájukat. Részletesen fejtegette a nemzetiségek közötti anyagi és kulturális színvonalbeli különbségek megszüntetése terén elért eredményeket. (Ő maga dagesztáni nemzetiségű.) Mint fontos és aktuális kérdéskörrel szölt a X. kongresszusnak a párt és a szakszervezet viszonyára vonatkozó állásfoglalásáról. Sokoldalúan elemelve a szakszervezetek szerepét és feladatát a NEP viszonyai között és jelenleg, nagy fontosságot tulajdonított azon különbségek ismétlődő hangsúlyozására,

(Folytatás a 2. oldalon)

KISZ-bizottság

TERVEK ÉS EREDMÉNYEK

A KISZ-bizottság ideai első „bemelegítő” ülésén inkább tervekről hallottunk, mint a végzett munkáról.

Szilvássy György ismertette a KISZ-bizottság félévi munkatervét. Február: a marxizmus egyetemi oktatásának vitája, az egyetemi szervezeti és működési szabályzat korszerűsítésében részvétel a KISZ KB által kezdeményezett rétegvizsgálat intézményi vitájának

szervezése az ösztöndíjelosztás helyi gyakorlatának kidolgozása, a pártbizottság kezdeményezésére a KISZ-szervezet helyzetének áttekintése. Március: az IP határozatai alapján a HKR-rel kapcsolatos vita összefogása, új javaslat kidolgozása; a tanári véleményezés új rendszerének beindítása; a pg-tanszék munkájának egyetemi vitája; részvétel az oktatáskorszerűsítéssel kapcsola-

tos munkálatokban; a KEN megszervezése. Április: küldötttervezet, ideológiai-politikai rendezvények, az IP határozatainak lebontása, és végrehajtásuk ellenőrzése, a jutalmazáspolitikai új alapelveinek kidolgozása, a Periszpók megjelentetése. Kovács Katalin javasolta, hogy a KISZ-bizottság foglalkozzon az egy-séges kollégiumi felvételi szempontok kidolgozásával is.

Ezt követően a KISZ-bizottság a formai követelményekhez tartva magát, egyhangúan megszavazta a küldöttgyűlés összehívását áprilusra. Szilvássy György a jelölő bizottság kének Székely Istvánt javasolta, amit a tagok elfogadtak.

Következő napirendi pontként a politikai táborok szervezésével kapcsolatban Szilvássy György elmondta, hogy a kari politikai táborok az elmúlt években csekély számú résztvevővel, jobbára kudarcral működtek, ezért a karok a jövőben részben önköltséges alapon szervezzék meg a táborokat.

Szilvássy György javaslatára a KISZ-bizottság Csata Sándort megerősítette az építőtábori és nemzetközi kapcsolatok szakbizottság vezetőjének tisztségében. Csata Sándor a szakbizottság tervéről beszámolóva elmondta, hogy idén is szervezik munkatáborok megszervezését. Úgy gondolják, hogy a résztvevők ily módon „megválthatnák” az őszi mezőgazdasági munkát, és munkabéruik 3-4 százalékának leállításával hozzájárulnának a szakbizottság költségvetéséhez.

Építőtáborokat szerveznek a SZU-ban, Bulgáriában és az NDK-ban. Javasolta, hogy az NDK partnerrel való szerződésre utazzon delegáció. Itt megpróbálnak szállás-cserére is szerződést kötni, így az NDK-ba utazó magyar diákok kedvezményesen áron juthatnak szálláshoz az ottani kollégiumban bizonyos keret erejéig. A delegáció vezetőjé-nek Brecka Éva német referenst ajánlotta. A delegáció másik két tagjáról, a KISZ-bizottság döntött, s felhasználhatja az alkalmat arra, hogy arra érdemes KISZ-tagokat ily módon jutalmazzon. A szavazásnál összesen hét név került szóba, végül Szentgáli Tamás (Szakkollégium) és Kiss Gábor (Szoc. mb) kaptak a legtöbb szavazatot.

Csanádi Péter ismertette a KEN programját. Erről külön cikkben írunk.

Végül Balogh László számolt be arról, hogy megalakult a Budapesti KISZ-Bizottság irányításával működő Universitas KISZ-bizottság, ami az egyetemi és főiskolai hallgatókkal kapcsolatos feladatokkal fog foglalkozni. Idén március 15-21. között kerül sor a BEFÖT-re. A Budapesti KISZ-Bizottság erre az alkalomra kiadványt kíván megjelentetni, amit budapesti egyetemisták és főiskolások írásából állítanak össze. Megrendezik a politikai és közművelődési tanácskozást is (BME, illetve SOTE), a BEFÖT keretében a Közgáz Klub is bemutatkozik a többi egyetem hallgatói előtt.

Rudolf Zsuzsa

Felhívás

1982. március 2-án, kedden reggel 8 órától önkéntes véréadás lesz az egyetem klubjában. Kérjük az egyetem hallgatóit és dolgozóit, hogy minél nagyobb számban jelenjenek meg a véréadáson, a rászorulókat megsegítése érdekében.

Előre is köszönjük.

Az MKKE Vöröskereszt alapszervezet vezetősége

Az 1982. évi bérfeljesztésről

A korábbi éveknél kedvezőtlenebb körülmények között került sor az idei bérfeljesztésre. Az előző évi 5%-kal szemben alábbérünknek csupán 4%-a állt rendelkezésünkre. Tartós bérmegettartásból 0,5%-ot alábbérsítettünk, minek következtében 4,5% — havi 182 000 Ft — került felosztásra.

Az egyetem bér- és jutalmazási elveiben foglaltaknak megfelelően a szakszervezeti bizottsággal egyetértésben döntött a rektor az összeg felosztásáról.

A háromévenkénti automatikus béremelésre fordított összegben 1%-ot — ami az idén meghaladta az 1%-ot — tartalékolni kellett képezni az év közben felmerülő, indokolt béremelések fedezésére. Ev közben került sor az egyetemi tanári, docensi kinevezésekre és azzal összefüggésben — a szakszervezeti bizottság korábbi határozata értelmében — az esedékes béremelésre. A gyestről és más jellegű tartós távollétról visszaérkező munkatársaink béreinek rendezésére is év közben, a visszaérkezés időpontjában került sor.

A szervezeti egységek vezetői — az egység alappérének arányában — lehetőséget kaptak aránytalan-ságok ellenőrzésére, indokolt esetben differenciálásra, kiemelkedő teljesítmények elismerésére. A szervezeti egységek között bérarányosan került felosztásra a

béremelésre fordítható összeg. A lebonyolítás a helyi szakszervezeti alapszervezetek közreműködésével, körültekintő, alapos előkészítő munka után, kedvező légkörben történt. A gazdasági igazgatóság pénzügyi osztály dolgozóinak segítő közreműködésével a február 2-i fizetésekor már az új béreket kapták dolgozóink.

A béremelés eredményeként 1982. január 1-én az átlagbérek, valamint a bérfeljesztés %-a oktatói kategóriánként az alábbiak szerint alakult:

Egyetemi tanár	4,3 %
Egyetemi docens	4,2 %
Egyetemi adjunktus	4,6 %
Egyetemi tans.	5,3 %
Oktatói átlag	4,6 %

A központi könyvtár munkatársai átlagosan 4,9%, a gazdasági igazgatóság dolgozói 4,2%, az oktatásadminisztrációban dolgozók pedig 4,6%-os béremelésben részesültek. (Az eltérések elsősorban az automatikus béremelés eltérő arányából adódnak.)

Somogyi Béláné
személyzeti csoport-
vezető

(Folytatás az 1. oldalról)

amelyek a kapitalizmus és a szocializmus eltérő viszonyai-ból adódnak. A szocialista építés nemzetközi politikai tapasztalatait áttekintve idézte Kádár János szavait, aki a „balos” hibák leküzdése folyamataiban példamutatóan lépett fel a soron levő feladatok elhanyagolása, az elő nem készített célkitűzések felvetése, az „átugrások” veszélye stb. ellen. Tapasztalatait tényekre hivatkozva megállapította, hogy

A párt szerepe állandóan növekszik

A szocialista építés egyre bonyolultabbá váló folyamatában. Megemlítette, hogy annak idején náluk sem eleve elhatározott és egyedüli alternatívát jelentett az egypártrendszer (még az 1917. decemberi szovjet kongresszuson is a küldtek 1/3-a más pártok-

ból — főleg baloldali eszerekből — tevődött össze), hanem csak a munkások és parasztek érkei és kívánságai ellen felépve „játszották el szerepüket”. A második világháború után is számos szocialista országban többpártrendszer alakult ki, de mindegyik a kommunista párt vezető szerepének elismerése mellett. Végezetül sokoldalúan indokolta hangsúlyozta, hogy nagyon fontosnak tartja az általános törvényszerűségeket és a nemzeti-fejlődésbeli sajátosságok feltárására és kölcsönhatásuk kimunkálására irányuló erőfeszítések fokozását.

Másodiknak Selmeci József „A tömegek saját tapasztalatain alapuló meggyőzése lenini elvnek magyarországi alkalmazásáról” c. referátuma hangzott el, amely módszer szempontjából az MSZMP 1958-as határozatát a munkásosztályról, míg tartalmi szempontból a mezőgazdaság magyarországi szocialista átalakítását (1959-1961) elemelte.

A lenini elv belső logikáját boncolgatva a referátum kiemelte

A társadalomtudományi előrelátás

mozzanatát. Lenin 1921 decemberében a békés egymássaléls külpolitikájának gazdasági alapjára mutatott rá. „Van egy nagyobb erő, amely erősebb, mint az ellenesége beállítottságú kormányok és osztlályok kívánsága, akarata és elhatározása — az egyetemes világgazdasági viszonyok, amelyek a velünk való kapcsolatra kényszerítik őket.” Az ilyenfajta előrelátást persze nem szabad abszolutilizálni és erről nem sokkal később ő maga is szólt. „Nem kezeskedem a határidőért, nem kezeskedem a sikerért, de éppen ezen a gyűlésen (a párt XI. kongresszusán) megfelelő bizonyossággal lehet mondani, hogy a helyes kereskedelmi-gazdasági kapcsolatok a szovjet köztársaság és a kapitalista világ között elkerülhetetlenül előrehaladnak. Hogy milyen lehetséges megskakítások fordulhatnak elő, arról beszédem más részében majd szólok.”

A harmadik referátumot Volkov professzor, a tudományos kommunizmus tanszék vezetője tartotta, aki egyidőben az ENSZ gazdasági tanácsadójaként működött. Témájaként a két világrendszer viszonyának néhány alapvető problémáját elemelte, hangsúlyozva, hogy a fő ellentmondás

az SZKP-nak megalapozott és rugalmas válasza van:

a Szovjetunió külpolitikájában ennek megfelelően a békés egymássaléls és a proletár internacionalizmus elvei dominálnak. Az USA jelenlegi adminisztrációjának külpolitikájával foglalkozva elmondotta, hogy hadikiadásai valóban csillagászati számokban (trilliókban) fejezhetőek ki. Jellemző, hogy amikor Reagan 1981. november 18-án deklarálta az állítólagos „nullavariációkat”, Weinberger a kongresszusban ugyanezen a napon a hadikölttségvetést forszírozta. A világ s így Nyugat-Európa azonban aligha mutatkozik hajlandónak az amerikai rakéták európai elhelyezésével járó kockázat vállalására. Itt utalt a bonni 300 ezres tüntetésre, s az akkorra 600 ezre duzzadó egyéb nyugati tüntetésekre.

A Német Demokratikus Köztársaságból Peters professzor

szor tartotta a negyedik referátumot

A tradíció problémájáról,

amely — mint ismeretes — latin eredetű szó és lényegében átadást jelent. Persze nem etimológiával foglalkozott, hanem a német történelemmel, s így a különböző forradalmi és haladó hagyományokkal (Marx és Engels hazájában a munkásmozgalomnak valóban kiemelkedően fontos tradíciói vannak). Megemlítette ugyanakkor azt a vitát is, amely e két körön túllépve, más nemzeti tradíciók, pl. a porosz I. Vilmos szerepével foglalkoznak, s így (veszélyes) szimpotomaként említette meg azt a momentumot, hogy az NSZK-ban jelenleg a katonadok 70 százalékát a régi és a nemrég múlt maradványai alkotják.

Ötödikként Szkirdó professzor elemelte a nemzetközi ideológiai harc helyzetét és feladatait. A méretek és az intenzitás ezen a területen is egyre fokozódik. A világon 495 millió televíziókészülék és mintegy milliárd rádiókészülék tartanak nyilván (az újságok példányszámáról nem is szólva). A lakosság 70-75 százaléka külföldi adókat hallgat. A szovjet adók 70 nyelven sugároznak műsorokat.

Az ideológiai diverzió

(amely feketének tünteti fel a fehéret) és az ideológiai harc (amely a meglévő tényeket ad különböző interpretációt) azonban nem azonos fogalmak, s, ha az előbbi sikerülhet is majd az enyhülés újra előtérbe juttatásával csökkenteni, ez utóbbi feladat megmarad, és állandó, sőt egyre színvonalasabb, megfeszített munkát igényel valamennyi marxista oktatótól és kutatótól.

A háromoldalú együttműködés keretében tartott első közös tudományos konferencia eredményesnek és hasznosnak mondható. Ebben nagy érdeme van a vendéglátó alapos, gondos és körültekintő előkészítő munkájának, szívélyes és baráti magatartásának, de nem kismértékben a résztvevők felelősségvételéről tanúsuló hozzáállásának is az együttműködés iránt. A háromoldalú együttműködés keretében a következő tudományos konferenciára 1982. májusában Budapesten kerül sor, a tudományos szocializmus tanszék szervezésében és rendezésében. Az előzetes megállapodások szerinti közös vitatéma: A társadalmi szervezetek és mozgalmak helye és szerepe a szocialista társadalom építésében.

Halász Sándor
tud. főmst.

Pártbizottsági ülés

A pártbizottság február 18-án megvitatta a pb-titkár által előterjesztett beszámolót: a pártbizottság 1981/82. tanév második félévi programjának teljesítéséről, és a további feladatokról valamint a pb második félévi munkatervéről. Ezután személyi kérdések kerülnek napirendre.

Német nyelvi klub

A német nyelvi tanszék és a KISZ közös szervezésében német nyelvi klub kezd meg működését. Február 18-án, csütörtökön, fél háromkor lesz az első találkozás a Makarekó utcai kollégium tanácstermében, amelyen filmvetítéssel kezdünk. A film címe: Die Toten bleiben junge, azaz, a halottak fiatalok maradnak. A szervezők főként első- és második éves hallgatókat várnak, de mivel a klub nyitott, minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Téli tábor, de ... sőt!

Idén is megrendezte az első évi KISZ-bizottság anyagi pályázatát a téli táborát, hogy rendezhessük végre közös dolgainkat. De az együttes cél ellenére, csak valamivel több mint 30-an (szombaton 40-en) vették a fáradságot, hogy eljőjenek Csillebérce, sőt akadt olyan csoport is, ahonnan senki sem volt kíváncsi például a tanulmányi délelőtti-re. Pedig az Úttörő Tábor közel van és két-háromszor könnyen is elfértünk volna...

A megérkezés és az alaki formások után a felsősök praktikus tanácsal láttak el minket a szakosodásról. Az ebéd után a hőemberépítés

jegyében töltöttük. Az illusztríes zsűri a „Kisdobos énekar hóban, hajjal, úttörővel és kottával” című kompozíciónak ítélte a védő italt, de a többi csendélet, életkép képzetlenség, sőt egyszerű hőember is nagy sikert aratott. A hangulatot tovább fokozta Antal László jól sikerült előadása „Hazánk gazdaságpolitikájának reformtörekvéseiről 1957-től napjainkig”. Este a tanulmányi nap megbeszélése nyúlt át a szombatba. Sok problémát, aggodalmat, vélemény hangzott el, de az is kiderült, hogy vitatkozni még nem tudunk igazán, sőt a parlamentáris formák betartásával is vannak gondok. Kár, hogy ez a szenvedélyesség „élesben” még nyomokban sem nagyon tért vissza a tanárokkal való szombat délelőtti tanácskozáson.

Moszkvai napok

Ismét megrendezik Budapestén a moszkvai napokat, február 22-től 28-ig bezárólag. A széles skálájú programon bárki részt vehet. Az Operett Színházban lesz az ünnepélyes megnyitó 23-án este, amikor is a szovjet delegáció képviselője Grisin elvtárs és Maróthy elvtárs ünnepi megnyitójával kezdetét veszi a moszkvai, budapesti találkozó. A Budapest megrendezésre kerülő moszkvai napokon politikusok, művészek a film és a sport képviselői vesznek részt.

24-én a Múcsarnokban kiállítást tartanak a moszkvaiak divatbemutatóval egybekötve. A múcsarnoki kiállításon résztvevők vetélkedőkön mérhetik le moszkvai tájékozottságukat. A győztese kéthetes szovjetúnióbéli utazást nyerhet.

A moszkvai delegáció látogatást tesz a XIII. kerületi pártbizottságon, majd a Magyar Hajó- és Darugyárban nagygyűlésen találkoznak a nagyvállalat dolgozóival.

26-án a szovjet művészek gálaesten mutatkoznak be.

A Fészek Művész Klubban a Fővárosi Tanács fogadást ad 27-én a Budapest tartózkodó művészek részére.



Nyitott szemmel álmodom, de nem vagyok magam



Jól kezdődik a második félév

Fotó: Balázs Gusztáv

Pályázati felhívás

az egyetemi és főiskolai kulturális napok film-, fotó-, képző- és iparművészeti alkotások bemutatására. (1982. március 30.—április 2. Debreceni Orvostudományi Egyetem.)

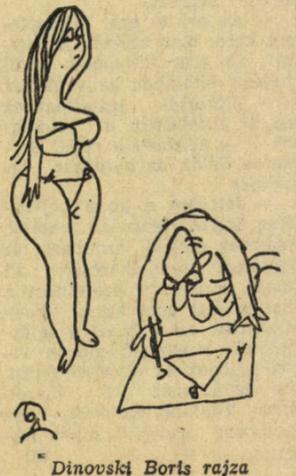
Pályázati feltételek:
1. Filmművészeti szekció.
Pályázhatnak egyéni alkotók és alkotóközösségek egy vagy több alkotással 8 mm-es, Super 8, valamint 16 mm-es formában.
A pályaműveket vetíthető állapotban, hangosított filmek esetén a megfelelő indítójelek és szalagszéliségek egyértelmű megjelölésével kérjük beküldeni.
2. Fotóművészeti szekció.
Egy alkotással maximum 6 darab képpel nevezhet, ezen belül sorozattal is (egy sorozat max. 6 felvétel). A fekete-fehér képek egyik oldala minimum 30 cm legyen! A színes felvételek narvásgára nincs előírás. Az alkotásokat csak kasírozva vesszük át! Nevezni lehet ezenkívül 5x5 cm-es

diapozitívokkal és diaporáma műsorokkal (kérjük közölni, hogy saját vagy rendezők által biztosított gépekkel történjék a bemutatás).

3. Képző- és iparművészeti szekció.
Bármely képző- és iparművészeti technikával készült (darabszámra vonatkozó megkötés nélkül) alkotással lehet nevezni.
A beküldött alkotások kiállításra alkalmas formában legyenek (grafikák paszpapírúrával, festmények keretbevéve stb.).
Az alkotások előszűrés alapján kerülnek kiállításra. A pályaműveket 1982. március 15-ig kell beküldeni!

A bemutatásra előzetes jelentkezés szükséges, amelyet 1982. február 23-ig kell eljuttatni a következő címre: Debreceni Orvostudományi Egyetem KISZ-bizottsága, Debrecen, 4012.

NOTE KISZ- és közművelődési bizottság



Dinovskí Boris rajza

„JÓ TANULÓ, JÓ SPORTOLÓ”- mozgalom versenykiírása

1. A verseny célja
A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Tanácsa a „Jó tanuló, jó sportoló” verseny keretében, minden évben értékes díjjal jutalmazza az egyetemi tanulmányokban és a sportban egyaránt kiváló eredményeket elérő hallgatókat. Külön elismerésben részesülnek azok, akik egyetemünk sportegyesületében, a Közgazdaságtudományi Egyetem Sportklubjában sportolnak.

2. A verseny rendezője
A verseny rendezője az egyetemi tanács; a KISZ-bizottság, valamint a testnevelési tanszék.

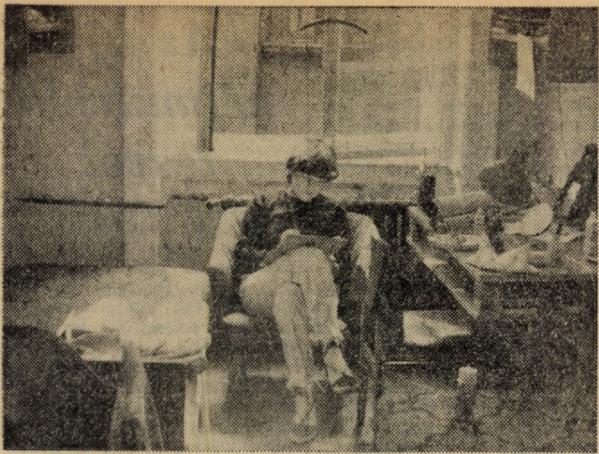
3. A részvétel
A versenyen részt vehet az egyetem minden nappali tagozatos hallgatója, aki az adott tanév első félévi és második félévi tanulmányi eredményével és az elért legjobb sportteljesítményével a versenykiírás feltételeinek megfelel.

4. A díjazás
a.) Az egyéni verseny győztese egy évig védője a Közgazdaságtudományi Egyetem Tanácsa által alapított „Jó tanuló, jó sportoló” verseny örökös vándordíjának.
b.) Az 1—5. helyezett hallgatók, tisztelődíjban részesülnek.
c.) A 6—10. helyezettek emléklapot kapnak. A díjkiosztó a tárgyévét követő tanévnyitón ünnepélyen történik.

5. A verseny célja
Azoknak a hallgatóknak, akik külső egyesületek versenyzői, illetve játékosai, sportolási engedéllyel kell rendelkezniük.

6. Az értékelés
A mellékletben megállapított pontszámok alapján történik. Az egyéni verseny győztese az a hallgató, aki a melléklet alapján a legmagasabb pontszámot éri el.
Pontegyenlőség esetén az nyeri meg a versenyt, aki jobb tanulmányi eredményt ért el.
A győztes nevéét az örökös vándordíjon bevéséssel örökítjük meg.

A versenyre benevezett és rész vevő hallgató a tárgyfélév leckeönyvi lezárását követően köteles tanulmányi eredményét és legjobb sportteljesítményét a testnevelési tanszékben bemutatni és igazolni.
A versenyre benevezett és rész vevő hallgató a tárgyfélév leckeönyvi lezárását követően köteles tanulmányi eredményét és legjobb sportteljesítményét a testnevelési tanszékben bemutatni és igazolni.
A versenyre benevezett és rész vevő hallgató a tárgyfélév leckeönyvi lezárását követően köteles tanulmányi eredményét és legjobb sportteljesítményét a testnevelési tanszékben bemutatni és igazolni.



A Rajk László Szakkollégium téli szakmai tábora

JANUÁR 25-TŐL 30-IG tartottuk Egerben, a már három éve rendszeres téli szakmai tábort, amely most rekordlétszámmal, közel 100-an voltunk, köztük 37 elsőéves.

A tábor céljai a múlt évihez képest jelentősen bővültek: egyik fontos mozzanatává vált az elsőévesek meghívása, és a táborban való részvétele. Ezzel szeretnénk volna egyrészt intenzív tanulási lehetőséget biztosítani az I. évfolyamra járó (komolyabb közgazdasági, társadalomtudományi érdeklődésű hallgatók számára. Másrészt pedig célunk volt, a felvételi előkészítő munka keretében az elsőéves megismerkedése velünk szakkollégistákkal, munkánkkal, céljainkkal, nehézségeinkkel, eredményeinkkel.

NÉGY KURZUST HIRDETTÜNK

meg, melyek még a számítástechnikával bővültek; és amelyek az egyetemi oktatásban nem, vagy csak érintőlegesen szereplő témákkal foglalkoztak.

Sajnos a technikai feltételeket nem minden kurzusnál sikerült jól megszervezni, például a szociológia kurzushoz, melynek témája Erdei Ferenc „A magyar társadalomról” című könyve lett volna, csak két példányt tudtunk az első napra beszerezni. (Az egyetemi könyvtárban csupán 1 darab volt.) De később az egri megyei könyvtártól kaptunk még néhány példányt. Így módosult a szociológia kurzus témája — melyet Elek Sándor (szociológia tanszék) vezetett — mely így településszociológiával és más, általánosabb kérdésekkel foglalkozott. Főris Sándor szerint azért volt jó a szociológia kurzus — az előbbi nehézségek ellenére —, mert csak azok jöttek el akiket ténylegesen, komolyan érdekelt ez a probléma. Németh Ferenc, aki szintén ebben a kurzusban vett részt, elmondta, hogy a tábor szerinte elérte azt a célját, hogy közelebb hozta egymáshoz a szakkollégistákat az elsőévesekhez, és ők, az elsőéves is jobban megismerték a szakkollégiumot.

A hiánykurzusnak, melyet Chikán Attila tartott elsőprős sikere volt. Nem egy foglalkozáson 15-20-an vettek részt, köztük olyanok is, akik más kurzusba is jártak. De először itt is meg kellett birkóznunk „A hiány” — hiányával — mivel a szakkollégiumból csak nyolc könyvet tudtunk összeszedni. Később még két darabot sikerült szereznünk az egri könyvtárakból. Az elsőévesek közül többen kiemelték, hogy teljesen új és realitás szemléletet adott, mint ami az eddigi közgazdasági tanulmányaikból leszürelhető volt. Másrészt pedig nagyon jó kiindulási alap a létező szocializmus gazdaságának megismeréséhez, amelyet a harmadik félévben a szoc. pg. tanulásakor is hasznosítani lehet.

A GAZDASÁGTÖRTÉNETI KURZUSON

előadások hangzottak el a történelmi folyamatok 100-300 éves hosszú távú ciklusairól; a Kondratyev ciklusokról, érvényességükről; és a 29-33-as gazdasági válság előzményeiről és következményeiről, amely előadásokat sorrendben Rév István, Kóvér György, Felbert Katalin és Csató Tamás tartott. Ezek az előadások megdöbbentő újdonságokkal és magas szakmai színvo-

nalukkal hatottak. Sokunk itt hallott először a 100-300 éves ciklusok valóban létező formáiról, a történelmi idődimenziók sokrétűségéről, a hosszú időtartam problémáikájáról, vagy Kondratyev elfeledett (elhallgatott) elméletéről: a 45-60 éves periódusú ciklusokról.

A világgazdaságtan kurzus pedig, melyet Magas István tartott a „Fejlődés tanulmányok” alapján újbóloldali fejlődésemelleteket tanulmányozott.

A számítástechnika, melyet Barancsi Éva vezetett, várokozásainkon túl, nagyon jól sikerült. Ugyanis ennek az indítására nem készültünk fel előzőleg, de mivel igény volt rá, így megszerveztük. Mária így foglalta össze véleményét: — Teljesen más volt, mint az egyetemen a szám. tech. Sokkal többet jelentett, mint blokkdiagramokat gyártani. A File-szervezéssel, a job control nyelvvel foglalkoztunk, és ezek alapján megváltozott a véleményem a számítástechnikáról, rájöttem milyen izgalmas munka ezzel foglalkozni; valahogy életközelebb, megfoghatóbb lett számomra. Képet kaptam a gazdaságban, termelésben valóban betöltendő forradalmi szerepéről. — Szalai Erika hozzáfűzte. — Mindannyian tapasztaljuk, hogy az egyetemen kevésbé tudunk egymással törődni, és az oktatás még nagyon figyelnek ránk a szemináriumi kereteken kívül. A táborban azért is jól éreztem magam, mert a foglalkozások után sem szórtunk szét, és Barancsi Évával is — aki nagyon kedves volt velünk — sok időt töltöttünk együtt.

A SZÉTSZÓRT ELHELYEZÉS

miatt (két kollégiumban, és ezektől, mintegy fél kilométerre lévő turistaszálláson voltunk), sokan megemlítették, hogy kicsit elzártnak érezték magukat, és nem volt elég alkalmuk felsősökkel, szakkollégistákkal beszélgetni. Sajnos ezeken a problémákon nehezen tudtunk változtatni, mert a szállást csak így kaptuk meg. E kommunikációs nehézségeket azonban nagyrészt áthidalhattuk az általunk szervezett programok, a magyar táncbáz, az első féléves vizsga paródiája keretében tartott vetélkedő, valamint borkóstoló, a Szépasz-szint völgyben.

Úgy érzem, végül is nem volt hiába ez a kezdeményezés: az elsőéves körében realitás kép alakulhat így ki a szakkollégiumról, és talán sokan közülük, akik itt voltak velünk, a következő táborra, mint szakkollégisták jönnek el.

DB-választás

A február 9-én lezajlott kollégiumi gyűlésen a Szakkollégium tagsága új DB-titkárt és DB-t választott. DB-titkár Heimann Zoltán IV. évf. külgazdos lett. Tagok pedig: Bakacsi Gyula III. évf. ipar, Budaházy Péter II. évf. közlekedés, Moldván István III. évf. ipar, Szmicek Sándor IV. évf. terv. gazd., Such György II. évf. pénzügy, Teremly Róbert II. évf. közlekedés és Tóth István János II. évf. pénzügy szakos hallgatók lettek.

Van-e koncepció az órarendek összeállításában?

A dékáni hivataloknak minden félév elején nagy és felelősségteljes munkát jelent az órarendek összeállítása. A három tagozat (nappali, esti és levelező) (számtalan tanuló-csoportjának) foglalkozásait időben és térben minden igényt kielégítően elosztani nem éppen könnyű feladat. Oszintén szólva ezt általában csak többé-kevésbé sikerül jól megoldani. Nem véletlenek, az órarendekkel kapcsolatban utólag mindig hallgatók — néha egymásnak is ellentmondó — hallgatói és tanári bíráló megjegyzések.

A Közgazdász ez évi 2. száma Virág-Becker szerzőpár *Órarendszertelenség* címmel élesen bírálja a IV. éves iparszakos hallgatók ideai tanrendjét. Azt a benyomást kelti bennünk, hogy „összeállítását semmiféle koncepció nem vezérelte”.

Mivel az órarendet mechanikusan összeállítani nem lehet, jó szándéktól függetlenül koncepciókat, szempontokat kell alkalmazni. Ezek közül a teljesség igénye nélkül megemlíthetjük a tárgyak arányos elhelyezését, az előadások és gyakorlatok megfelelő váltását, a koncentráltabb figyelmet igénylő foglalkozások 8-12 óra közötti elhelyezését, a lyukas órák elkerülését, az egyetem épületei közötti ingázás minimalizálását. Ezek és más szempontok gyakran különböző optimális órarendet vonnak maguk után. A dékáni hivatalok és a tanszkek közötti egyeztetés során kompromisszumos megoldásokkal alakul ki a végső órarend, amelyben objektív okoknál fogva következetlenségek is lehetnek.

A hivatkozott cikk a IV. éves iparszakosok órarendjét bírálja. Mindenekelőtt a teljesség érdekében megjegyezzük, hogy beosztásában hasonló órarend van az egész IV. évfolyamon, s ez a szakoktól függetlenül tagozódó foglalkozások miatt nem is lehet másképpen. Konkrétan két kifogásuk van a szerzőknek, egyrészt az, hogy az egyik szabadnap csütörtökre esik, másrészt, hogy a foglalkozá-

sok jelentős hányadát az órarend délutáni órákra ütemezi. A délutáni foglalkozások kijelölésében az játszott meghatározó szerepet, hogy a tanszkek az alternatív blokkterületek egy részét a nappali és az esti hallgatók számára közös foglalkozásokon adják elő, s az esti hallgatók miatt ezek az órák csak 16 óra után kezdődhetnek. Ez önmagában három napot (kedd, szerda, péntek) érint. Ugyancsak a délutáni időszak a legmegfelelőbb (a tanárok elfoglaltságát és a teremkapacitást figyelembe véve) a fakultatív nyelvórák és az alternatív tár-

gyak elhelyezésére. Külön megemlíthetjük ezzel kapcsolatban azt a szempontot, hogy évfolyamszinten kell biztosítani a szabad választásnak megfelelő órabesosztási lehetőséget.

A második szabadnap kihasználása együtt járt bizonyos hátrányok tudatos vállalásával, hiszen a heti 26 órát így négy napra kellett beosztani. Tekintettel a fenti korlátozó szempontokra (estiek órarendje) a második szabadnapot eleve csak csütörtöki napon lehetett biztosítani. Megemlíthetjük ezzel kapcsolatban még azt is, hogy a mozgalmi

nap miatt csütörtök délutánra foglalkozások nem tehetőek.

Szempontnak tekintjük az órarend összeállításánál a hallgatók tanulmányi és az optimális időbeosztással kapcsolatosan tömegesen észlelhető érdekeit is. Így köszönettel vesszük azt a jelzést, hogy az esti órák akadályozhatják a gyermekes szülők családi helyzetéből adódó kötelezettségeinek teljesítését. (Bár korántsem olyan súlyos a helyzet, ahogy azt a cikk dramatizálja, hétfőn és nem szerdán van 19.10-ig órájuk, ami szakszeminárium, s ezt a szemináriumvezetőkkel egyetértésben általában más időpontban tartják meg.)

Nem értünk ugyanakkor egyet két érveléssel. Az egyik az, hogy egy munkanap általában nem elégséges az esetenként szükséges vállalati konzultációk lebonyolítására. Ha a felvételt elfogadjuk, akkor erre a célra szombaton kívül további másfél-két szabadnapot kellene biztosítani (és ezen csütörtök kérdése, ilyen lehetőséggel nem rendelkezünk, s magát az igényt is megalapozatlannak, komolytalanannak tartjuk. Megjegyezzük, hogy a diplomamunkához szükséges konzultációs igényeket a tanterv szervezett formában, a 4 hetes februári szakmai gyakorlat maximálisan kielégíti.

Az órarenddel szemben felhozott másik érvelést, nevezetesen azt, hogy csökkent a munkavállalási lehetőség, sem tudjuk elfogadni, illetve azt nem tekintjük kiemelkedően preferálható szempontnak. A munkavállalást ugyan nem kifogásoljuk, egyéb előfeltételek azonossága esetén erre még az órarend is tekintettel lehet, azonban általában azt tartjuk helyesnek, ha a munkavállalás igazodik az órarendhez, s nem fordítva.

A fentiek ellenére nem ellemezzük, sőt kívánatosnak tartjuk, ha a hallgatók képviselői megfelelő információk birtokában, konstruktív észrevételekkel elősegítik az órarendek optimális kialakítását.

Kupcsik József dékánhelyettes



Mikor az utcán átmélt a kedves (Fotó: Simonyi Tamás)

Túl az első vizsgaidőszakon

rosszabb. Most már legfőbb magában dühög a delikvens, vagy rája a tollát, a körmet és minden egyebet, amihez hozzájut. Hátha segít. Elvégre a kabala sem maradt otthon. Meg tegnap háromkor hátraköpött a bal válla fölött, lehetetlen, hogy még ez se legyen elég.

Azután egyszerre csak vége van. Örült kapkodás, nehogy kimaradjon valaki a beszedésnél. Most már kár lenne, habár...? Még legalább fél órát zsong az előadó.

— Te mit írtál? En azt, hogy...

— És mindenki mondja a magáét. Senki senkire nem figyel, de legalább van kihez beszélni. Az sem baj, ha mindenki egyszerre mondja. Csakhogy túl vagyunk rajta...

— Most mondd, hogy lehetett ekkora baromságot csinálni?! En nem merek a gyák. vezető elé kerülni, annyit segített és most tessék, itt az eredmény. Na, mindegy tünjünk el, 3-ig ráérünk.

A nagy nap reggelén: 7,45, az előadó már félig tele van (soha máskor ilyen hajnali órákban). Töprengő, rémült, révedező vagy a megváltoztathatatlanba beletörődő arcok, és folyton ismétlődő kérdések:

— Hova ülsz? Lehet, hogy ide nem látnak annyira? Azért maradj mellettem! Te tudsz valamit?

Időnként parázs vita is támad:

— Ne oda ül, mert foglalt... az is... ott én ülök.

— Hát hova az ördögbe menjek? A harmadik sorba csak nem ülhetek!

— Vigyázz, a páros sor ki marad. Az meg nem a minden harmadik hely.

(Hát persze, rend a lelke mindennek.)

— Mit fognak kérdezni???

En esküdni mernék, hogy... Szerintem azt, hogy...

— Csigavér emberek, mindjárt kiderül. Es ki is derül, sok arc elborul, annál

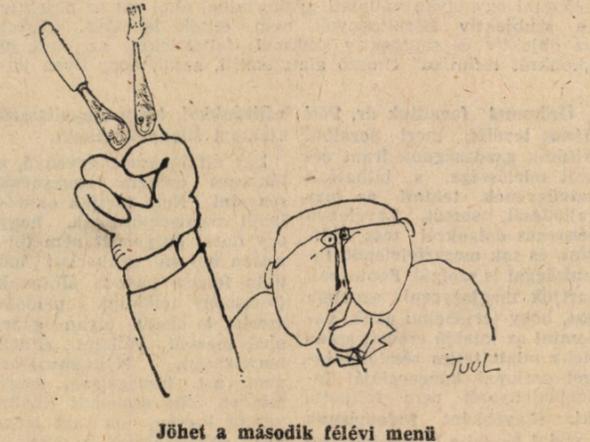
— No és a harmadik példára mit írtál? Hogy csináltad meg az elsőt? Vajon adnak azért rá pontot?

— És ez így megy óráról órára.

Végre délután 3 óra. Már fél órája mindenki ott van a III. emeleten. Feszült várakozás, magányos fohászkok (nagy tömeggel), jól értesült suttogók: „még nincs meg az eredmény, de rengeteget kivágtak”, és így tovább. Az idegesebb természetűek már most kikészülnek, pedig ez még semmi a csaknem másfél óras várakozáshoz képest a gazdaságföldrajz tanszék előtt. Persze, abban kezdők vagyunk és túl sokat írtunk, nem győzték javítani. Szegény tanszék, hogy megkeserítjük az életüket. Különben erről a vizsgáról sok szó esett: némelyek szerint a pontszám túlságosan a javító személytől függött. De végre megkapjuk az indexet. Örült tolongás, lökdösődés (marhacsorda vagy diákok?).

— Mi mikor kapjuk már meg?

Kitörő örömrivalgások, keccses tánclepések végig a folyosón: „Megvan a kettes!”



Jöhet a második félévi menü

Operációkutatási módszerek alkalmazása a mezőgazdaságban

Szerkesztette: Csáki Csaba és Mészáros Sándor, Mezőgazdasági Kiadó, 1981.

Jelentős művel bővült a gazdaságmatematikai módszerek agrárgazdasági alkalmazásának kérdéskörével foglalkozó közgazdasági irodalom. Ilyen széles körű áttekintést adó összefoglaló munka eddig nem jelent meg magyar nyelven, az agrárgazdaság témakörében, pedig szükségessége régóta kitüntetett volt. A könyv szerzői

három kutatóműhelyben,

az Agrárgazdasági Kutatóintézetben, a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen és a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen hosszú évek óta aktívan részt vesznek a matematikai módszerek agrárgazdasági alkalmazásának kutatásában. Egyetemünkről az agrárgazdasági tanács munkatársai vettek részt (dr. Csáki Csaba docens, ipar kari dékán, dr. Forgács Csaba adjunktus, dr. Horváth Lajos adjunktus, dr. Módos Gyula docens, dr. Sebestény Mária adjunktus). Ez a munka a két oktatói intézmény közötti szakmai együttműködés első példamutató megnyilvánulási formájának tekinthető. Ily módon alapozható meg egyetemünkön az agrárgazdaság, illetve az agrártudományi egyetemen a mezőgazdasági vállalati üzemgazdászok egységes szemléletben való képzése. Remélhető — hogy ez az első közös munka a további sikeres együttműködés alapjait teremti meg.

A szerzők összefoglaló kézikönyvnek szánják a művet, amely valamennyi fontosabb operációkutatási módszer mezőgazdasági alkalmazásával foglalkozik, főként vállalati szinten.

A munka jellegéből következően nem tartalmaz matematikai alapismereteket, hanem főként a felhasználáshoz és a gyakorlati alkalmazáshoz szükséges ismereteket szüntetizálja, és gyakorlati példákon mutatja be ezek alkalmazását. Jelentőségét tehát az eddig elért hazai és egyes külföldi eredmények egységes rendszerbe foglalásának összege adja.

A különböző módszereket négy részbe csoportosítva tárgyalja a szerzői kollektíva, az utolsó részben az előzőekben sorra vett módszerek konkrét alkalmazásának bemutatására

több operációkutatási esettanulmányt

ad közre, amelyekben komplett modelleket, illetve ezek kialakításának próbált speciális munkalapjait mutatja be. A konkrét gazdaságmatematikai módszerek elemzése a II. részben kezdődik. Itt az összefüggésvizsgálatok és a termelési függvények témaköre kerül bemutatásra.

A következő részben a mezőgazdasági termelési folyamatok matematikai programozásának gyakorlati lehetőségeit foglalja össze a szerzők a teljesség igényének megragadásával.

Kiemelik, hogy a „programozási modellek konstruálása elsősorban mezőgazdasági szervezési-ökonomiai feladatnak tekinthető” és ezért szükséges a modell-összeállítást a vizsgált gazdasági rendszer speciális szabályai szerint elvégezni. A modell összeállítása tehát többnyire a vállalat egészét érintő vagy legalábbis a vállalati keretből kiinduló feladatot jelent.

Az egyéb operációkutatási módszereket külön rész tárgyalja. A tudomány és a termelőerők gyors fejlődése a mezőgazdaságban is szétfeszítette a hagyományos üzemszervezés kereteit. Az egyre növekvő szervezési feladatok olyan módszerek kialakítását tették szükségessé, amelyek biztosítják a vezető számára az egyre bonyolultabb tevékenységi láncolatok fölött az áttekintést, szervezésük és koordinálásuk közben tartását. A gazdasági folyamatok problémamelemzése során gyakran

felmerül a kérdés, hogy egy nagy, vagy több kis matematikai modell szükséges-e az adott döntési feladat megoldásához.

Az ötödik részben az utóbbi eljárásra, vagyis a modellrendszerre vonatkozó ismeretek kerülnek összefoglalásra.

A szocialista országok eddigi gyakorlata, főként a szovjet és a csehszlovák tapasztalatok — ahol már eléggé előrehaladtak a vállalati modellrendszer kidolgozásában és gyakorlati bevezetésében — azt mutatják, hogy elsősorban a megvalósítás praktikus szempontjaiból nézve sok előnye van a modellrendszer alkalmazásának.

A magyar mezőgazdaságban eddig csak makroszinten foglalmaztak meg modellrendszert, amely a magyar élelmi-

szertermelést leíró modellek összekapcsolt rendszerekként működik. A mezőgazdasági vállalatok részére nálunk még nem dolgoztak ki igazi modellrendszert. Ezen hiány pótlására a szerzők egy lehetséges mezőgazdasági vállalati modellrendszer koncepcióját adják közre.

Az utolsó részben az

egyes matematikai módszerek

gyakorlati alkalmazásának bemutatására operációkutatási esettanulmányok feldolgozása történik. Az esettanulmányok külön részben való bemutatása mindenképpen új és nagyon célszerű kezdeményezés, mivel tényleges gyakorlati feladatok megoldásán keresztül mutatja be az előző fejezetekben elemzett operációkutatási

módszerek általános elveinek konkrét alkalmazását. A könyv egyetemünkön a mezőgazdasági vállalati modellezés alternatív

blokk tananyagát

foglalja össze. A megértést és az új ismeretek rögzítését jelentősen megkönnyíti a hallgatók számára az esettanulmányok bemutatása.

Itt a hangsúlyt a matematikai modellek összeállításával kapcsolatos feladatokra, valamint a hagyományos módszerekkel végzett előkészítő és elemző munka tipikus mozzanataira helyezték. Konkrét példákon keresztül mutatják be azt a folyamatot, amelyben a hagyományos és a matematikai módszerek egymást kölcsönösen kiegészítve kerülnek alkalmazásra. Ezzel a

szakembereknek a probléma megoldására „feladattervet” adnak, melynek a speciális vállalati környezetbe adaptálásával könnyen elkészíthető a problémaorientált modell.

A könyv végén bőséges irodalomjegyzék található és nagyon megkönnyíti a tájékozódást a részletes tárgy- és névmutató.

★

A könyv egészében véve segítséget nyújt a matematikai módszerek agrárgazdasági alkalmazásának kérdéseiről érdeklődők számára. A szerzők legnagyobb érdemének az tekinthető, hogy felmérték és feldolgozták a meglehetősen szerteágazó mezőgazdasági gazdaságmatematikai módszerek témakörét. A könyv szerkezete logikus, világos, érzékeltet rajta a szerzők gyakorlati problémákban való jártassága, részletesen elemzik azokat a feladatköröket is, amelyek egyelőre akadályozzák a modern matematikai módszerek szélesebb körű alkalmazását a mezőgazdaságban.

Rieger László

Az új népművelő tervei

A közművelődési titkárságnak Latorcai Jánosné (Ari) személyében 1982. január 1-től új népművelője van. Huszonnyolc éves, férjezett, két kislány édesanyja. Elképzeléseiről, terveiről érdeklődtünk.

— A művészeti csoportokkal szeretnék foglalkozni, elsősorban egy új jellegű művészeti kört kialakítani. A közművelődési titkárság és a művészeti csoportok (táncok, énekkar, képzőművész kör) rideg viszonyban vannak egymással. Véleményem szerint ez azért alakult ki, mert a művészeti csoportok nem olyan népszerűek, mint például egy rockegyüttes, ugyanakkor a központi költségvetés támogatás jelentős része az 6 finanszírozásukra kerül, a diákok szórakoztatására szánt összeget pedig nagyrészt a szombat esti klub, valamint más rendezvények bevételeiből kell előteremteni. A jövőben szeretnék javítani a csoportokkal való kapcsolatunkat, azt hiszem, erre nekik is lenne igényük.

Szeretnék egy közönségszervezői hálózatot létrehozni a szakszervezeti bizalmi és a KISZ-kultúrosok bevonásával, a célból, hogy megkönyvültsük a jegyeket beszerző és eladó diákok munkáját, és jobban kielégítsük a hallgatók, az oktatók és a dolgozók igényeit. Úgy vélem ezeket a feladatokat csak hosszabb idő (legalább fél év) alatt lehet stabilizálni.

Sürgős feladat rendezni a képzőművészeti kör helyzetét. A képkörnek kevés állandó tagja van, sokan csak tanácsért fordulnak a művészeti vezetőhöz, de bizonyosan jó néhányan dolgoznak otthon is, baticolnak, makraméznek, különféle lakásdíszítő holmik készítenek. Összefogjuk őket, megváltoztatjuk a profiljukat és a képkört fokozatosan átalakítjuk képző- és iparművészeti körre. Szeretnék, ha állandóvá válna a Közgáz Galéria, ahol elsősorban fiatal indulók alkotásait mutatnák be. Egyúttal olyan művészek meghívását is tervezük, akik szívesen tartanának előadást mesterségükről és technikai tanácsokat is adnának az érdeklődőknek. Hosszabb idő távlatában egy rangosabb művészeti kör létrehozására töreküünk. Ezért megpróbálunk lehetőséget adni a művészeti kör alkotásainak értékesítésére. Önerőből (mivel erre nincs költségvetési keretünk) átalakítjuk a közönségszervezők szobáját Alkot-tárrá, ennek fejében, a közönségszervezőkkel egy időben itt árusíthatjuk az eladásra szánt műveket, a diákok számára elérhető áron, így az alkotóknak legalább az anyagköltség megtérül, s talán ez ösztönöznél fogja őket a színvonalasabb munkára, és gazdagítja alkotó fantáziájukat.

Amennyiben a művészeti kör létrejönne, számos bővítési lehetőség lenne mind a kollégiumok, mind a nyilvánosság irányában. Természetesen mindezt négy-öt ember nem tudja megvalósítani, szükséges, hogy többen is bekapcsolódjanak tevékenységükbe.

Itt szeretném megemlíteni az alkalmat, hogy akiknek alkotói ambíciói vannak, azok jelentkezzenek a képkörökkel által elkészített plakátok felhívása szerint, a megjelölt helyen és időben.

Hiszek abban, hogy nemcsak a disco köti le a fiatalokat, és legalább két-három száz diák bevonható a művészeti körbe.

Dukász A.

Olvasóink írják

Nyílt levél egy karriertörő hőséhez

KEDVES BORÓDI FERENC!

Érdeklődéssel olvastam a „Közgazdász” december 10-i számában az önnel készített interjút. Nem tudtam, hogy derüljek, vagy bosszankodjak-e azon a magabiztosságon, ahogyan másfél éves „életútjának” valóban elképesztő eredményeit előadta. Arra, hogy az interjúval kapcsolatos gondolatokat kifejtsem, nem az ön személyének szóló indíték vezetett, ezt a magabiztosságot szerény soraim úgy sem tudják megrengetni, ezt csak az (általán elkerülhetetlennek vélt szakmai bukás) tudja majd megtenni. Azért érzem mégis a kényszert a jelen sorok megírására, mert a szóban forgó interjúban megjelent mindaz a furcsa és előttem érthetetlen gondolatvilág, mely az egyetemről kikerülő fiatal közgazdák legfőbbjé jellemzi és gátolja őket abban, hogy az iparban dolgozó közgazdászok társadalmában helyüket és boldogulásukat megtalálják.

Ahogy az interjúban Ön elmondja, annak ellenére, hogy az egyetemen elbliccelte a konkrét dolgokat és az Ön által gazdaságilag irányított gyárban nem érti a folyamatokat, most már teljesen profi és mindenre tud mondani valamit. Ezt a szó szerint idézett önjelmezést, azt hiszem, teljesen felesleges bármivel is kiegészíteni. Ezután nem csoda, hogy — saját elmondása szerint —, ha valamit megtervez és kiadja rá az utasítást, azt nem hajtják végre és ekkor el kell mennie a gyár igazgatójához, aki ezt Ön helyett végrehajtja (bár szerintem a dolog természeténél fogva erre ő sem képes). És itt elérkezett ehhez a gyárigazgatóhoz, akinek személyes rokonszevu volt az interjú szerint az Ön karrierjének a talpköve. Az interjú azt sugallja egyetemista olvasóinak, hogy ha sikerül egy erre a célra megfelelő főnököt találni, akkor tekintet nélkül a szakmai, az élet- és a vezetői tapasztalat hiányára, vezetőként lehet kezdeni az életet. A legtöbb hamis képzet a vezetővé válás körül alakul ki a fiatal közgazdákban, amit az interjú is leír, csak ezekhez ad újabb adalékot. En arról szeretnék itt szólni, hogy milyen út vezet a valóságban a jó értelemben vett szakmai karrierhez. Ennek előtte azonban egy megjegyzés. Az interjúban Ön ezt a bizonyos igazgatót következősen vezetéknevén említi és ezt a kis körülményt én igen jellemzőnek tartom. Mikor azt olvastam, hogy „Lóránt megörült”, vagy „Lórántnak tetszett”, arra gondoltam, hogy sportriportot olvasok a hasonló nevű — egyébként igen jó emlékü futballistáról. Van ugyanis az életben egy olyan íratlan etika, mely egy értékrendet fejez ki, és amely megköveteli, hogy az említett mondatok így szólnak: „Lóránt igazgató megörült”, vagy „Lóránt elvtársnak tetszett”. En 25 éve dolgozom az Önével hasonló munkaterületen és engedtessek meg nekem, hogy most ne dicsekedjek a szakmában elért eredményeimel, de ha a főnökömről tennék említést, nem jutna eszembe a neki járó köteles tisztelet bizonyos velejéről elfeledkezni. Mindebből kiderül, hogy a régebben, sőt estin végzetek kategóriájába tartozom, de szeretnék vitába szállni Önnek azzal a kategórikus kijelentésével, hogy bármilyik ma kikerült közgazdász többet tud kor- és sorstársainál.

Arról a néhány dologról szeretnék itt szólni, ami a mi szemünkben hivatásá emeli az iparban dolgozó közgazdász munkáját. Tapasztalatom szerint, sajnos, pont ezekről a dolgokról nem esik szó a mai egyetemi oktatás során. Mindazzal szemben ugyanis, amit az interjú állít, a gyakorlatban nem elegendő az egyetemen nyert áttekintő szemlélet egy vállalati közgazda (nem is vezető) munkájához. Nem akarok az oktatási reform területére tévedni, de az a tapasztalatom, hogy azoknak a módszereknek és elméleteknek a nagy részét, melyeket az egyetemen elsajátítanak, vállalatlán soha nem csináltak, és különböző okoknál fogva nem is fogják azokat alkalmazni. Frissen végzett ambíciózus közgazdák sorát láttam abba belebukni, hogy az egyetemről hozott gondolatokat akarták beleerőltetni egy olyan vállalati gyakorlatba, ahol azt az objektív és szubjektív körülmények nem tették lehetővé. Ezeket az objektív és szubjektív szakmai feltételeket az interjú „konkrét technika” címszó alatt említi, azzal, hogy ilyen jel-

vélőnkkel, hogy megvitassák szakmai ellenvetéseiket.)

Egy általánosabb érvényű, s lényeges dolgra szeretnék reagálni. Nem tartjuk okvetlenül szentségtörésnek, hogy egy fiatal közgazdát nem túlzottan hosszú gyakorlati idő után felelős posztra állítsanak (minthogy cikkünk példája szerint is akadt olyan gyár, ahol merték vállalni ennek kockázatát). Nyilvánvalóan nem azt támogatjuk, hogy minden friss diplomás rögtön vezető legyen, de azt igen, hogy néhányunknak, a tehetsé-

legű ismereteket az egyetem nem adott, hozzátevé azt, hogy tulajdonképpen ezekre nincs is szükség egy kezdő vezetőnél. Próbálom definiálni azt, hogy mit érthetünk ez esetben a „technika” fogalmán: azoknak az adatfeldolgozási, kalkulációs és elemzési módszereknek a sokaságára gondolok, melyek nyomán az addig statisztikai adatnak ható számok mögött egyszerre több dimenzióban megjelennek a különböző természetű vállalati tevékenységek egymással kölcsönhatásban levő eredői és eredményei. Ilyen értelemben a „technika” fogalmkörébe sorolom az iparvállalati gazdaságirányítás és gazdálkodás mindennapjainak gyakorlatát, melyhez hozzátartozik a felismerésnek és a reális megítélésnek művésze. Az a közgazda tud végrehajtható elgondolásokat kialakítani és ezeket keresztülvinni, aki a „technika” ilyen értelemben elsajátította. Abban igaz van az interjúban, hogy az egyetem ezekkel az ismeretekkel nem vértette fel hallgatóit. Ezért az ilyen jellegű szakmai tudást csak a különböző iparvállalati beosztások lépcsőfokain keresztül lehet megszerezni és szerintem ezen az úton 8-10 év alatt érik vezetővé az arra egyébként adottságainál fogva alkalmas fiatal.

A szakmai megismerésnek ilyen fáradságos útját, mely a terv-, a kalkulációs, a szervezési és egyéb hasonló osztályokon keresztül vezet a vezetői beosztáshoz, érdemes végigjárni. Természetesen ez idő alatt is lehet, és kell újat alkotni, szakmai sikerélményeket szerezni. A közgazdasági vezető így a vállalati tevékenység filozófusa és a vállalati lelkiismeret letéteményese lesz. A műszakiak rendszerint csak valamely résztevékenység közvetlen eredményét látják, a számvitel pedig a nyers számokat felszínes tartalmát ismeri. A közgazdasági vezető tudja áttekinteni a vállalati tevékenység egészét, ötleteket tud adni ezen keresztül a jelenre és tervekkel tud készíteni a jövőre. Mindezt természetesen csak a vállalati folyamatok alapos ismeretében: aki nem ismeri a vállalati folyamatokat, annak minden ötletében és intézkedésében legalább egy végrehajthatatlan elem árulkodik a hiányos felkészültségről.

Minden jó hatékonysággal dolgozó vállalatnál megtaláljuk azokat a közgazdákat, akik ezt a tevékenységet végzik. Nevüket, beosztásuktól függetlenül jegyzik a szakmában és jegyzik a vállalatnál, nem kell a vállalat vezetőjéhez fordulniuk azért, hogy valamely elképzelésüket környezetük elfogadja. Azt hiszem, kedves Boródi Ferenc elvtárs, hogy ilyen értelemben az Ön nevét nem jegyzik sem a szakmájában, sem az EVIG-ben, sőt, bármilyen furcsán hangzik, még saját gyárában sem. Azt a tanácsot tudom adni, keresse meg környezetében az ott minden bizonnyal meglévő és tevékenykedő, kelő ipari tapasztalattal rendelkező munkatársakat és igyekezzen tőlük pótlólag elsajátítani a beosztásához szükséges tudást. Ehhez azonban először vetkőznie le az a kategórikus lenézést, melyet a régebbi munkatársak iránt táplál és amelyben, sajnos, az egyetemről kikerülő legtöbb kortársá osztozik. Nagyon szerényen próbálom rábészteni arra, hogy azt az ipart, amelyben Ön másfél éve tevékenykedik, valakik létrehozták. Idővel arra is rá fog jönni, hogy a szakmában az új fogalma nem szükségszerűen fiatal emberekhez kapcsolódik.

Félreértések elkerülése végett, gondolataim csak azoknak az ifjú közgazdáknak szólhat, akik az iparban szeretnének tevékenykedni. En úgy gondolom, hogy ez szakmánk legnehezebb, de legtöbb sikerélménnyel kecsegtető területe. Akik a megismerés nehéz útját megkerülve akarnak szakmai karriert befutni, azoknak inkább — ezzel nem minősíteni szeretnék — a különböző intézmények és szervezetek adnak erre lehetőséget.

Befejezésül az inflációval kapcsolatos gondolataihoz fűznék egy megjegyzést. Az inflációval kapcsolatos elméleti megfontolások még nem lezártak. Az infláció ütemét szabályozó gyakorlati módszerek pedig az erre hivatott állami irányító szervek kezében vannak. Szeretném felhívni figyelmét arra, hogy létezik Anyag- és Árhivatal, létezik Magyar Nemzeti Bank és annak árfolyampolitikája van. Létezik továbbá szabályozórendszer, melyet szakmai fórumokon kritikálhatunk, de boldogulásunk azon múlik, hogy ösztönözött elemjeit tevékenységünkben támogassuk és kibontakoztassuk. Valamennyiünk érdekében kérem, hogy beosztásában dolgozzon Ön úgy, ahogy arra a szabályozórendszer ösztönzi, és ne morfondírozzon azon, hogy akadályozza-e inkább meg az inflációt. Ezt ugyanis nem az EVIG Készülékgyárának gazdasági vezetői székéből kell megtenni.

Budapest, 1981. december 29.

Dr. Fóti János,
a Magyar Selyemipar V.
közgazdasági főosztályvezetője

geseznek, a rátermetteknél, a megfelelő adottságúknál és felkészültségűknél az átlagnál rövidebb gyakorlati idő után meg kell adni a lehetőséget. (Miként egyes tőkés országokban sem riadnak vissza attól, hogy hirdetés útján például már 28 éves embereket is keressenek management munkára.) Persze ma még ehhez nálunk — mint interjúalanyunk esetében is — szerencsés véletlenekre is szükség van. Az ilyenfajta példa s az ilyenfajta hozzáállás különben felhívhatja a fiatal pályá-

kezők figyelmét arra, hogyha nem kapnak munkát a vállalatuknál — nem kevés ilyen eset van —, akkor arról ne csak panaszkodjanak, hanem keressék meg a módját is annak, hogy megfelelő feladatokhoz jussanak.

Végezetül pedig hadd idézzünk az ipari miniszternek a közeli napokban a miniszterium igazgatói értekezletén tartott részdeből egy részt. Méhes Lajos elmondta, hogy a legfontosabb időben megtenni az intézkedéseket a káde-

rek kiválasztása és cseréje érdekében, bátrabban kell fiatalítani; vizsgálni kell a káderek kiválasztásának, kinevezésének, cseréjének egész folyamatát. Vizsgálják a hatott időtartamra szóló vezetői megbízások bevezetésének lehetőségét és rendszerét; keressik a kádermunkában a központi akarat és a vállalati dolgozók érdekei egyeztetésének hatékonyabb érvényesítését. Ez változási igényel nemcsak a személyzet, hanem az oktatói munkában is.

B. L.

A Magyar Közgazdasági Társaság egyetemünkön

Beszélgetés Gubcsi Lajossal

A Magyar Közgazdasági Társaság (MKT) tavalyi közgyűlése egy határozott, hogy tevékenységébe megpróbálja bevonni a főiskolai és egyetemi hallgatókat is. Ennek érdekében a társaság alapszabályát is módosították, így most már főiskolai és egyetemi hallgatók is tagjai lehetnek az MKT-nek. Ennek kapcsán kértem meg Gubcsi Lajost, aki az Akadémiai Kiadó általános igazgatóhelyettese, az MKT Végrehajtó Bizottságának tagja, és a Társaság belüli fiatalok tevékenységét összefogó és irányító Ifjúsági Bizottság elnöke, hogy járjuk körül ezt a témát.

— Kérlek, röviden ismerd meg az MKT tevékenységét, céljait, szervezeti felépítését.

— Az országban e pillanatban több mint 40 ezer közgazdász dolgozik. Ezek közül körülbelül 6 ezer tagja a Társaságnak. A Társaság elsődleges célja az, hogy megpróbáljon tudományos fórumot teremteni a közgazdászok számára, tehát a közgazdaságtan és a gazdaságpolitika, mint tudomány segítségével közös érdekvédelmet teremt számunkra. Ezen túl bizonyos kérdésekben még érdekvédelmi fórumként is szerepel a társaság.

— Van-e szerepe a Társaságnak a társadalmi kontroll gyakorlásában, és ha igen, akkor ez milyen konkrét formában nyilvánul meg?

— Azt nem állíthatjuk, hogy ez a szakmai, tudományos társulás a saját területén, a gazdaságpolitikában kontrollt gyakorolhatna, hiszen ennek megvan a különböző fórumai, a párt vagy az állam testületei, amelyek saját munkájuk végeztelében egyben kontrollálják is önmagukat. E fölött a társaság nem gyakorolhat és nem is gyakorol kontrollt. Ugyanakkor azonban ma már egyre inkább az látszik, hogy valamennyi felsőszintű párt és állami testület a különböző gazdaságpolitikai döntéseinek előkészítésekor kikéri a közgazdászok véleményét és ezt elsősorban a Társaságon keresztül teszi. Egy aktuális példa erre az új hosszútávú lakásépítési program, amelyet még a kidolgozás időszakában megvitattak a társaság elnöksége.

— Ha a Társaság valamilyen kérdésben véleményt nyilvánít, akkor ez a vélemény mennyire demokratikus úton alakul ki, illetve nem korlátozódik-e egy szűk vezető réteg- re, és vélemény kialakítása?

— Hát nem állíthatjuk azt, hogy nekünk, a Társaság vezetőiségének kontaktusa van 40 ezer közgazdással. Ilyen értelemben tehát a vélemény nyilvánításban, valljuk be őszintén, nem kerül kifejezésre mindenki véleménye, de kifejezésre kerülhet, olyan értelemben, hogy valamennyi szakosztály megvitathatta ezt a kérdést, ha akarta és az elnökségben ülő résztvevője révén a véleményt tovább is adhatta. Tehát itt egy technikai problémáról van szó, nem pedig a demokrácia problémájáról.

— Azt mondtad, a Társaság megpróbál tudományos fórumot teremteni a közgazdászok számára. Mennyire progresszív ez a fórum, mennyire tud teret adni az új közgazdasági-elméleti irányzatoknak, az eltérő nézetrendszereknek?

— Mint minden ilyen jellegű szervezetnek, az MKT-nek is elsősorban kiegyenlítő szerepe van, tehát kompromisszumokat keres, hiszen igen eltérő véleményt képviselnek Magyarországon a közgazdászok a hazai gazdaságpolitikáról, illetve a különböző elméletekről. Ebből viszont következik, hogy a véleménye is „puhább”, mint azok az extrém vélemények, amelyeket megpróbál kielégíteni. Ugyanakkor úgy gondolom, nem lehet a társaság funkciója az, hogy a különböző elméleteket eldöntő jelleggel minősítse, szortírozza, hiszen ez az Akadémia és az egyetemek feladata.

— Említetted, hogy a Társaság bizonyos érdekvédelmi funkciót is ellát. Hogyan viszonyul ez az érdekvédelmi tevékenység a többi érdekvédelmi szervezet tevékenységéhez, illetve melyek azok az érdekek, amelyeket a többi szervezet kevésbé, a Társaság inkább tud képviselni?

— Ez rendkívül érdekes, s azt hiszem, „éles” kérdés. Elég nagy baj lenne az, ha a párt, a szakszervezet, a KISZ úgy látná el az érdekek védelmét, hogy utána nekünk, a társaságnak még sok tennivalónk maradna. Így tehát nagy valószínűséggel az igazi érdekvédelmi funkciókat ezeknek a szervezeteknek kell betölteni. Ilyen értelemben a társaság csak szakmai érdekvédelmet, nem pedig politikai, egzisztenciális, vagy bármilyen más érdekvédelmet vállal. Azt, hogy e szakma véleménye megfelelő szinteken kifejezésre jusson, tehát, ha valaki a saját közösségében, munkahelyén, valamilyen ok miatt, helyi durvaság miatt, a demokrácia hiánya miatt képtelen elmondani a véleményét, úgy ezt a Társaság fórumain megteheti. A véleménynyilvánítás lehetőségéről van tehát szó, és ezen érdekvédelmi szempontból. Ez nyilván nem állhat szemben a korábban említett szervezetek érdekvédelmi lehetőségeivel.

— Milyen szerepet játszottak a fiatal közgazdászok a Társaság eddigi tevékenységében?

— Ma a fiatalok aránya a közgazdászok között sokkal nagyobb, mint korábban volt. Úgy emlékszem, hogy a 29 év alatti közgazdászok aránya, mintegy 25 százalék, a 35 év alattiak aránya pedig több mint 40 százalék. Úgy látom, hogy a közgazdasági gyakorlatban is jelentősen megnőtt a fiatal közgazdászok szerepe. Egy sor intézményt tudnék említeni, ahol egy-egy osztály, egy-egy csoport szinte kizárólag fiatalokból áll ma már, és ezek a munkaközösségek néha meghatározó, de mindenképpen igen fontos szerepet játszanak az adott intézmény életében. A tavalyi közgyűlésen kifejezésre jutott az a megítélés, hogy a Társaság eddigi tevékenységében nem játszottak megfelelő szerepet a fiatal közgazdászok, így a jövőben több figyelmet kell fordítani a fiatalokkal való foglalkozásra.

— Köztudott, hogy a kezdő értelmiségiek és így a kezdő közgazdászok helyzete is nagyon nehéz, gondolok itt elsősorban a lakásproblémára és a munkahelyi beilleszkedésre. Hogyan tud e problémák megoldásában segítséget nyújtani az MKT?

— Az egzisztenciális problémák megoldásában nem tud segíteni. Ha valamilyen, akkor a beilleszkedésben, az integrálódásban nyújthat támogatást. A Társaság és a fiatal közgazdászok egyik fő baja, hogy az egyetem elvégzése után alig tudnak egymásról, izolálódnak, nem tudnak segíteni egymáson. Mi ezt az első öt-tíz évben tartó, majd nem elkerülhetően izolálódási folyamatot nem tudjuk döntően megváltoztatni. Azt azonban bemutathatjuk, hogy megteremtjük a kapcsolódási pontokat, megismerjük egymást, helyzetbe hozzuk egymást, tömegesebben, mint eddig.

— Hogyan jutott el ahhoz a gondolathoz az MKT, hogy tevékenységébe megpróbálja bevonni a hallgatókat?

— Az elhatározásnak két oka volt. Az egyik az, hogy a közgazdász hallgatók politikai, gazdaságpolitikai véleményéről, az egyetemeken, főiskolákon folyó vitákról semmit sem tudunk, mert nincs semmilyen kapcsolatunk velük. Márpedig nyilvánvaló, hogy a magyar gazdasági gondolkodásmódnak ez nem érdektelen része. A másik ok az volt, hogy mivel az egyetemen nem tudunk kontaktust teremteni a közgazdász hallgatókkal, így a végzés után a pályakezdés nehézségeinek leküzdésében nem tudunk nekik egyáltalán segíteni.

— Mit tud nyújtani az MKT az egyetemi hallgatóknak, amellyel így magához tudja vonzani a hallgatókat, hiszen egy közgazdász hallgató eddig is igen széles körben fejthette ki a véleményét, szerezhet be a számára fontos információkat?

— Valóban, ha csak annyit tudnánk tenni, hogy az eddig is létező viták mellett újabbakat szervezünk, az nem elég vonzó. Csak akkor szerveződhet meg, maradhat fent ez a szervezet, ha presztizst tudunk építeni mellé, tehát ki tudjuk alakítani azt a nézetet, hogy a Társaság tagjának lenni már egyetemista korban szakmai presztizs. Azt szeretnénk elérni, hogy a



megalakuló szakcsoportokba a szakmailag legfelkészültebb, legrátermettebb emberek kerüljenek. A másik igen fontos kritérium az, hogy az illető fogadja el a Társaság céljait, alapszabályát.

— Fontos, hogy pontosan megfogalmazzuk a Társaság alapvető célkitűzéseit, azokat, amelyeket egy leendő tagnak el kell fogadnia.

— A legjobb az lesz, ha ezt pontosan idézem: „A Társaság célja, hogy társadalmi úton segítse a közgazdaságtudomány marxista-leninista szellemű, a népgazdaság szocialista fejlődését szolgáló művelését és gyakorlati alkalmazását, és e célból tömörítse a magyar közgazdászokat.” Tehát a konkrét magyar népgazdaság munkáját marxista szellemben segítő tevékenységéről van szó, ami tömörítő cél, de egyben bizonyos értelemben kizáró is lehet, ha valaki nem ilyen jelleggel kívánja segíteni, és nem ezt, az nyilván nem is vállalja magára a Társaság kötelekét és a Társaság sem „vállalja magára” őt.

— A legjobbakat akarjátok megnyerni a Társaság számára, s ehhez presztizst kell teremteni a Társaság számára. Hogyan akarjátok ezt megvalósítani?

— A minimum az, hogy a szakcsoportok számára olyan programokat szervezünk, amelyek presztizsértéke jelentős. Tervünk az, hogy mielőtt megalakulnak a szakcsoportok, valamennyi olyan intézményben, ahol alakítunk majd ilyet, igen jelentős vitát fogunk szervezni egy konkrét kérdésben, a magyar közgazdasági gondolkodás legjelentősebb, legfelkészültebb embe- reivel tartunk egy találkozózt. Ez önmagában nyilván nem elég a presztizs feléréséhez, de ahhoz igen, hogy tudassuk — és ne bürokratikus módon —, hogy létezik a Társaság, amely ilyen és ilyen módon él. A továbbiakban viszont azt szeretnénk, hogy a

hallgató társasági tagok úgy érezzék, hogy ebbe a szakmailag felépült közösségbe ők is beletartoznak, a Társaság életében való részvétel révén több információhoz jutnak, olyanokhoz is, amelyeket esetleg nem kaptak meg egyetemi tanulmányaikból, egyetemi klub vitáikból. Nekünk szakmailag többet kell tudnunk nyújtani, mint más fórumoknak. Végül azt is szeretnénk, hogy egy-két év gyakorlat után az is bebizonyosodhatna, hogy sikerült a kapcsolattartás a kezdő közgazdászok között, s e révén a meglévő problémákat enyhíteni tudtuk.

— Igen sok elhelyezkedési lehetőség feltáratlan marad, s ez csökkentheti az optimális elhelyezkedés lehetőségét. A másik probléma az elhelyezkedés lutrija. Tud-e ezen segíteni a Társaság, és ha igen, akkor milyen módon?

— Ezeket nem tudja megoldani se a társaság, se a KISZ. A lutrit se tudja kizárni senki se, ez valószínűleg az életel járó versenyhelyzetek következménye — és persze sokszor a szervezőtlenség — és ez állandóan újratermelődik. Könnyen meglehet, hogy a lutri veszélye kisebb lenne, ha az odaérkezőkről kezdettől fogva tudnánk az ott dolgozó idősebb közgazdászok, és nemcsak azon a konkrét helyen, ahol dolgoznak. Úgy képzeljük el, hogy az illető megyei szervezet vezetői, ifjúsági titkára pontosan tudnák azt, hogy melyik egyetemről, illetve főiskoláról kik kerültek abba a megyébe, milyen végzettséggel, érdeklődési körrel. Ez persze nem zárja ki az elhelyezkedés bizonytalanságát, de elősegíti azt, hogy a fiatal szakemberek mozgékonyabbá váljanak.

— Milyen konkrét szervezeti keretek között képzelték el mindenek megvalósítását az egyetemen?

— Körülbelül márciusban megindítjuk a szervezést. A mag összetételéről az állami vezetés és a KISZ-bizottság dönt szakmai, politikai és más szempontok alapján. E szűkebb csoport veszi fel az újabb hallgatókat, tehát saját magát tölti fel. Úgy gondoljuk, hogy körülbelül az országos szervezetszéghez (15 százalék) hasonló arány lenne optimális az egyetemen is. Ennek az egyetemi szakcsoportnak lesz vezetősége, amely majd irányítja tevékenységét. Hogy az egészen a vezetője tanár vagy diák legyen, mi nem akarjuk eldönteni. Ez legyen, akiről az egyetemen erre legalkalmasabbnak találnak. A különböző egyetemi és főiskolai szakcsoportok tevékenységét az MKT Ifjúsági Bizottsága öttagú vezetőségéből az egyik országos titkár fogja majd össze, aki jelenleg Dobák Miklós, az MKKE tanársegédje. Ez azonban csak koordináló jellegű. A szakcsoportok munkájukról természetesen tájékoztatják az állami és a KISZ-vezetést is. Úgy gondolom, ezek az szakcsoportok csak akkor működhetnek eredményesen, ha tevékenységük segítése, irányítása során a Társaság vezetése és az egyetemi állami és KISZ-vezetés folyamatosan együttműködik. Ennek kialakítására eddig is törekedtünk. Nem lesz tehát köztünk merev hierarchia, presztizsharc.

— Köszönöm a beszélgetést. Székely István



Tardos kontra Liska

A Vállalkozás Kutató Csoport csütörtöki vitadélutánjai immár dugig töltik az I-es előadót. Így volt ez a két legutóbbi alkalommal is, amikor a meghívott vendégek Bárony Jenő, illetve Tardos Márton voltak. Most, csak a Tardos Mártonnal folytatott beszélgetés néhány gondolatát idézzük fel.

Tardos vitaindítójában hangsúlyozta, hogy sokkal lényegesebbnek tartja a saját, illetve Liska álláspontja közötti egyetértést, mint az eltéréseket. A megvalósuló gyakorlat a részletekben valószínűleg egyiküknek sem fog igazat adni. Véleménye szerint Liska a kelet-európai társadalmak centralizáltságát, hierarchizáltságát bírálva ráta- pint a kelet-európai társadalmak alapproblémáira. Különbség azonban álláspontjaikban, hogy szerinte nem a hierarchia léte a baj, hanem az, hogy egyetlen hierarchikus láncolat van. Közös problémájuk, hogy hogyan lehetne sokközpontúvá átalakítani a gazdaságot. A feltételek ugyanis csak így lehetnek piaciak, s a termelés csak így igazodhat olcsón és folyamatosan a változó világhoz, az emberi szükségletekhez.

Liska modelljére rátérve elmondta, hogy abban Liska megoldott egy áthághatatlannak tűnő problémát. A társadalmi örökség, erkölcsi töké fogalmak bevezetésével ugyanis az állami tőketulajdonnal szembe tudja állítani az emberi tudásban rejlő szellemi tőkét. Így az üzleti, partneri kapcsolatba léphet a tőketulajdonossal. Tardos ugyan őszintén tiszteltet tekint erre az ötletre, de nem tudja, hogy lehetséges-e ezt operacionálizálni.

Áttérve a különbségekre, Tardos Márton kifejtette, hogy nem bízik abban, hogy létre lehet hozni egy ideális világot. Szerinte ugyanis Liska rendszerében nincs elidegenedés, a csere értékek történik, a tőkeallokációhoz tökéletes eszközök vannak, nincsenek igazságtalanságok, nincs magántulajdon. Tehát valamennyi eddigi társadalmi jobb lesz, szinte Kánaán. O csak a releváns kelet-európai problémák megoldását tűzi ki célul. Egy olyan világban, melyben gyarló emberek és tökéletlen intézmények vannak.

Tardos a társadalmi kísérleteket sok szempontból hasznosnak tartotta, azonban felhívta a figyelmet arra, hogy a makroökonomiai összefüggéseket nézve, néhány kísérleti vállalkozás tapasztalatai nem sokat mondanak. A nagy szervezetekkel kapcsolatban Tardos azon a véleményen volt, hogy nem általában rossz hierarchia a nagy szervezet. Van olyan terület, ahol képesek hatékonyan működni és az emberi bölcsességet integrálni. Negyedik ellen- vetése a vállalkozások hatókörére vonatkozott. A gazdaság verseny és nem verseny szfé-

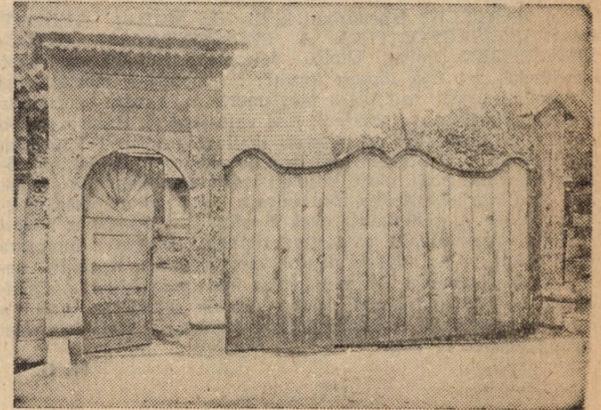
rákra oszlik. Ezek határait ugyan nem tudja pontosan meghatározni és valószínűnek tartja, hogy most túl nagy a nem verseny szféra aránya, de nem látja be, hogy ezt a Liska által elképzelt mértékig vissza lehetne szorítani. A gazdaságnak, a társadalmi intézményeknek ugyanis történelmi útjuk van, s nem biztos, hogy célszerű ezek mind- egyikét megváltoztatni (egyal- talán lehet-e), hiszen a tradi- cióknak pozitív hatásuk is van. Szerinte Liska ne bizon- az érzévek meggyőző erejé- ben. A valóságban ugyanis re- leváns érdekek vannak és ezeket nem befolyásolhatja a modell szépsége, vagy társad-almi hasznossága. Példának azt hozta fel, hogy a decent-ralizáció szükségessége ha- zánkban 10–20 éve általáno- san belátott dolog, mégis az érdekek miatt maig nem tud-ott következetesen megvaló- sulni.

Liska Tibor szerint azzal, hogy tőkés monopóliumokhoz hasonló szervezeteket hozunk létre, történik ugyan előrelépés, de ez alapvetően nem változtatja meg a hatalmi struktúrát. A pluralizálásnál nem mindegy ugyanis, hogy százas vagy százezres nagy- szegrendről van szó. Szerinte önkéntes csoportosulásokból felépülő társadalom kell. Nem azt mondja, hogy ne legyen hatalom, hierarchia, csak azt, hogy ez kiegyenlített verseny- feltételek mellett, liciten szerzett, az intelligencián alap-uló legyen. A felelős önkiválasztás és a jövőbeli tőke-értékre licitálás minden eddig- inél igazságosabb és jobb szelekciós elv lehet. Ugyanakkor távol áll a tökéletestől, ahogy az a társadalom is, amelyet modellje feltételez.

A nagy szervezetekről el- mondta, hogy ő soha nem ta- gadta azok létjogosultságát, hiszen a társadalmasodás, a termelés koncentrációja sze- rinte is törvényszerű folya- mat. A kicsi vagy nagy, ha- miis alternatíva. Az a cél, hogy ahol valóban szükség van nagy szervezetre, ott létrejöhessenek, de ne hatal- mi úton, hanem piaci szerve- ződéssel, a monopóliumhelyzetek megszűnésével. A rész önállósá- gának megszüntetése ellen, a jelenlegi egyoldalúan alá- rendelő, merev, hierarchikus szervezeti formák ellen van. A nagy szervezeteket tehát sze- rinte sem lehet egy vállalkozó kezébe adni, hiszen ezzel a hierarchikus alárendeltséget még nem szüntették meg. Ta- pasztalata szerint ezek egyé- b-ként sem átláthatók egy em- ber számára, s működésük, nagyrészt független az utasí- tásoktól.

Kár, hogy csak a vita vé- gén jutottak el az egyik a kér- désekig: (VKP és holding ösz- szehasonlítása, a kapcsolat az általános egyensúlyelmélettel stb.) amelyekben véleményük valóban különbözött, s me- lyek megtárgyalása gyümöl- csöző lett volna.

Türei Sándor



Függő

Nemrégiben fűtött hangulatú estét tölthetünk **Grendel Lajos, Tóth László és Varga Imre** szlovákiai magyar írókkal-költőkkel. Nem ennek apropóján, de erre a napra jelent meg **BROGYÁNYI JUDIT** interjúja **GREDEL LAJOSSAL**. **AZ EMBER SZÜNTELENÜL HELYZETBEN VAN** címmel a **JELLENKOR** 1982/2. számában. Válaszaikhoz nem marad mit hozzátenni: „... missziós célt csak olyan kultúra tűzhet maga elé, amelynek eléggé egyetemes a jelrendszere ahhoz, hogy másutt is értsék... De a nemzetiségi — tehát kisebbségi — életmód kialakít valamiféle bénító gátlásmechanizmust. Egy seereg önvédelmi reflexet tenyészt ki az emberben, amelyek rövid távon látszatra a megmaradás garanciáit kínálják, végső soron azonban

a gettószellemet, a bezártságot erősítik.

Ahelyett, hogy a megmaradás szempontját a többi egyetemesebb szempont mellé rendelné, az egyetemesebb szempontokat alárendeli a megmaradásnak... A nemzetiségi lét szinte minden sajátos tartalma szépirodalmi alkotásokon keresztül kénytelen manifesztálódni, mert azok a társadalomtudományi diszciplínák, amelyek a nemzetiségi létezés módot lebonthatnák különböző rész-aspektusaira, egyelőre fejletlenek vagy egyáltalán nem működnek. Márpedig ez az irodalom kénytelen olyan feladatokat is vállalni, amelyek kívül esnek a kompetenciáján, akkor fennáll a veszélye, hogy nem irodalmi mű születik, hanem valami más... Tapasztalataim szerint a szlovákiai magyar értelmiségi irtózik a cselekvéstől, talán mert mindig ráfizetett. Mi örökké alibiket keresünk, sokszor el nem követett „bűnökre” is. Erdemes megvizsgálni ennek a szorongásos magatartásnak a történelmi hátterét, s annak is, hogy mennyire csak védekező reflexeink vannak...

Hogy mit jelent ez a történelem számomra? Terhet. De az, hogy magyar vagyok, méghozzá nemzetiségi magyar, azt is jelenti hogy vállalom, illetve mind a hatszázezeren vállaljuk a múltat — kritikusan szembenézve vele —, vagyis vállalunk egy folytonosságot szellemi és jogi értelemben egyaránt... Azt hiszem, számunkra minden azon múlik, hogy tudjuk-e a jövőben ködök és gözkök, mítoszok és illúziók nélkül nézni sorsunkat. Nem dacos, hanem magától értetődő magyarságtudattal, Hűvösen, de fiatalos és bátor szívvel. Az össznézeti értékek és hagyományok mellé a mi saját és sajátos sorsunkból fakadó értékeket kell teremtenünk. Az illúziók nélküli történelmi- és magyarságtudat mellé pedig vissza kell perelni emberi méltóságunkat...

Magyarországi értelmiségi sorsot példáz a **MOZGÓ VILÁG** januári — szokás szerint február közepére késett — számában **HATVANI DANIEL** beszélgetése **CSÓÓRI SÁNDORRAL** **KÉSZÜLŐDÉS A SZÁMADÁSRA** címmel. Csóóri sorsa maga is bizonyosság amra, hogy „a magyar értelmiségi sokkal több szellemi értéket halmozott fel, mint amennyit forgatnak, mozgósítanak manapság. Az intellektuális szabadság jóval kisebb tornatermekben edz, mint ahol edzenie kellene... Az értelmiség zöme: «a meghátrálás» szakembere lett... Vagy inkább fél... Egy írónak nem a saját félelmét kell legyőznie, hanem a létezés nehéz dolgaiba beavatni az olvasót. Minden jó író végül is a többiek Krisztusa. A dráma benne és vele történik meg... A védtelenség számomra a szabadság egyik neve. Minél védtelenebbé válok a világban, annál inkább a saját létem válik kockázatos tétjévé minden dolgomnak... Én annyiszor vesztettem már, hogy a veszteségek izgalmaiban tudok elemjen élni... Mindaddig, amíg a politikában, a gazdasági és a szellemi életben olyan emberek döntenek, akik saját magukon nem érzékelhetik döntéseik hatását, mert védettek, addig semmilyen igazságot nem könnyű működtetni. Ama bizonyos kontraszelekció, amelyet a 45 utáni politika önön érdekében indított el újtárra, olyan sikeres pályát futott be, hogy már elindítóját is akadályozza... A nálunk jobb, mint a szomszédban szemlélet — igaz, de pusztán taktikai szemlélet... Mi ne játszunk ki a nemzet jobb gazdasági helyzetét a nemzet lelkiállapotával szemben. Egy nemzetnek, egy közösségnek éppúgy szüksége van öntudatra, veszélytudatra, sőt taktikai tudatra is, mint elegendő húsrá és kenyérré... Az évek folyamán azt lehetett megfigyelni, hogy a nemzetet a gazdasági sikerrel azonosították. »Ha

mi példaországgá válunk,

a mozgásterünket is növeljük, az lesz az igazi politika... «Az eddigi uralkodó osztályok eltérő volták, eljátszották azt, amit az embernek a nemzethez tartozás erős tudata adhat. Ezzel együtt prédálták el az országok is. Nekünk nemcsak a hiányzó kenyeret, hanem a hiányzó tudatot is pótolnunk kellett volna. Ezt mi elhanyagoltuk. A nemzeti tudat ápolása nem lehet soha semmiféle politikai taktika áldozata...»

Ugyancsak a **MOZGÓ VILÁG** januári száma közli **HANS MAGNUS ENZENSBERGER** tanulmányát **AZ ÁRULÁS ELMÉLETÉHEZ**. A téma történelmi áttekintése után a mai államtitkok elemzéséig jut: „Az államtitkok magikussá jellegéhez tartozik, hogy nem tűr definíciót. Egy egyszerű gumibélyegző elegendő ahhoz, hogy egy tényállást titokká nyilvánítsanak... A német joggyakorlat szerint egy párt külpolitikai programja, sőt még a »hangulata« is államtitoknak számít... A titok-tabu fertőzőképessége korlátlan... Aki titkokat árul el, az az öt terhelő gyanúval megfertőzi a vele érintkező személyeket. Az ellene folyó eljárás maga is titkos. Titkossá válnak azok a szervezetek, amelyek a titok védelmével foglalkoznak. Titokban tartandó, hogy ki van a titok birtokában és ki nincs. Mindezekelől azonban titok az, hogy mi titok és mi nem; ez talán a tulajdonképpeni államtitok... A titok-tabu minden körülmények között a külső ellenség létével indokolják és igazolják. Az alapul vett modellhelyzet a háború... Ennek az elvnek a belpolitikai teljesítményei nyilvánvalóak. Minden elképzelhető titok mindig katonai jellegű is, mindegy, hogy fegyverekről, vagy a közellátásról, a gazdasági életéről vagy a polgári lakosság moráljáról van-e szó.» Ennek magyarázatával „a közvélemény tájékoztatásának rendszerint egy sorba állítják a külső ellenségnek való kiszolgáltatottsággal.” A valóság ezzel szemben az, hogy a „kémkedés vagy a titok elárulása egyetlen modern háborúban sem játszott szerepet. Minél több államtitkot őriz egy kormány, annál több rejtegetni valója van azok előtt, akiknek — állítása szerint — a képviselésében fellép.”

A **PÁRTÉLET** februárban közli **dr. MURAI GYÖRGY** írását **IFJÚSÁGPOLITIKA A FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEKBE** címmel. Utolsó fejezete a megoldásra váró kérdésekre, ezt írja többek között: „Nemcsak a szocializmus történelmi útját szükséges megismertetni, hanem szocialista hazánk, a szocialista országok mai valóságát is. Határozottabb előrelépés kívánatos az oktatási-hallgatók közötti kapcsolat javításában... Az intézményi demokrázizmus fejlődésének előfeltétele a hallgatók aktív közéleti szereplése. Nagyobb gondot kell fordítani képviselőik fórumaira a kellő nyilvánosság megteremtésére... A hetvenes évek 2 százalékos átlagához képest javulás tapasztalható, a párttag diákok aránya duplájára emelkedett... Az 1981-es adatok megtorpanást, lassulást, helyenként visszaesést jeleznek egyes intézményekben... Csökként a KISZ-ajánlással pártba kerülők száma is, ami a KISZ-alegységvezetést tekintélyének hiányára, a szervezeti élet gyengeségeire is utal.

M. G.

Ettore Scola:

A terasz

A film egy teraszról, pontosabban, egy a teraszon zajló partiról indul. Láthatóan értelmiségiek jópofa szellemes semmitmondásai, évődései színezik az eseménytelenséget, amely az ilyen partinak rendszerint sajátja. Erről az estélyről és erről a teraszról indulunk el öt tóra, nyomába szegődve az est öt főszereplőjének, hogy egyenként megismerjük kik ők, és hogy kerülnek ide. (Ez a szerkesztési mód már ismerős Csúrka Verseny nap című egyébként gyengén sikerült darabjából.) Hamarosan kiderül, hogy a mai értelmiség öt alaptípusa áll előttünk, akiknek azért valami köziük van a filmhez, a filmgyártáshoz. A szatirikus vénájú Scola kíméletlen gúnnyal mond bírálókat rólok, azonban ez a gúnnyal gyakran önkritikus hangvételű párosul. A film valóságban keresztül mutatja be korunkra jellemző művészeti, sőt kulturális válságot. Nézzük, kik is ezek az alaptípusok:

A gomorabajos, kilúgozott forgatókönyvíró (Trintignant), akitől mulatságos dolgokat várnak, és akinek életformájává vált, hogy alkotói válságban van, és csak „akkor normális, amikor beteg”, mert ilyenkor megfelel a vele szemben támasztott igényeknek. (Ilyenkor ugyanis nincsenek igények.)

A kiégett újságíró (Mastroianni) tragédiája, fáradt ernyőváltásának oka a rutin, amely az újszerű gondolatok és kezdeményezések legfőbb akadályja. A társadalmi megbecsülés egyre kisebb (már a vezércikket is a fiatalokkal iratják), de ez is csak következménye az önbecsülés teljes hiányának. A gyengeség, társadalmi elítélés előbb-utóbb megalázkodáshoz vezet, ha máshol nem, a magánéletben.

A következő figura az öngyilkosságra hajlamos tévés, akinek az önpusztítás már szó szerint fizikai értelemben folyik fogókúrára címszó alatt. A

következőt kivont harc célja: 50 dkg mínusz; fegyverek: olajbogyó és alma (semmi más); az eredmény: halál.

A negyedik hősiük az üres, tehetségtelen producer (Tognazzi), aki ennek ellenére sikeres, (legalábbis anyagilag), ám megaláztatott. Ami talán a legkevésbé tipikus: ez az alak tele van kétségekkel, saját szerepét és filmjei minőségét tekintve. A valóságban az ilyen emberek általában a legmagabiztosabbak, mert nincsenek kétségeik, vagy legalábbis magukkal is elhitetik, hogy nincsenek.

Az utolsó, legszínesebben körvonalozott figura a kommunista képviselő (Gassman). A forradalmiság és álforradalmiság határán mozgó, elkötelezett puritán. A korán öregező mozgalom, korán öregező nagy öregje, aki az ideológiai félkésztermékek és salakanyagok megbízható és határozott kész termelője. A puritánság azonban még nem forradalmiság, hiszen a lemondás (mindenről) nem az önzetlenség következménye, hanem az igénytelenségé. Több számmal nagyobb, agyonhordott konfekcióitönnyét látva meg is kérdi föle valaki, „mond, ki öltöztet téged?” s a provokatív kérdés mögött ott rejlik a kaján válasz „biztosan a párt”. Scola nem foglal állást, hogy valójában a képviselő forradalmisága igazi-e. Ez azonban nem is egyszerű, hiszen ami az egyén szempontjából pótcselekvés, az a társadalom szempontjából forradalmi is lehet, és ez már csak és kizárólag a társadalom manipulációs és öngyilkos képességén múlik. Az mindenesetre igaz, hogy kénytelen mindent a foglalkozásának és az általa megkövetelt életformának alárendelni. Így az sem meglepő, hogy számára a szerelem is elsősorban kínos. Sőt, mikor megtudja, barátjának halálhírét, ezt is azonnal felhasználja, és képzelt szónoki beszédét a következő hatásos mondatokkal kezdi: „Ma meghalt egy barátom.” Ezt a fajta mentalitást erősíti a film egyik mellékszereplője is, a reklámügynök, aki amikor megtudja, hogy felesége megcsalja, csak azért nem lesz öngyilkos, mert az árt a reklámhadjáratának.

Miközben elkísérünk egy-egy szereplőt, a jellemrajzok között, néhány percre mindig visszatérünk a teraszra, ahol ugyanazokat a kezdetben jópofának tűnő szellemeskedéseket halljuk, többször is, ezáltal ráérzünk arra, hogy ez valójában minden partin ugyanígy történhet, és unni kezdjük az ilyenfajta sziporkázást, miként valójában maguk a szereplők is.

A szellemi elit egy maréknyi félredobott csoportjának egzisztenciális kilátásait mutatja be a film. Ami közös ezekben az emberekben, az a neurozizus. Ezenkívül, mind az ötven nagyjából ötvenévesek, és ilyenkor illik szakmailag és egzisztenciálisan csúcsra lenni. Másrészt ebben a korban szoktak az emberek felkészülni egyfajta számvetésre, visszapiantásra. Mindannyian polgári értelmiséghez tartoznak, hasonló származással, háttérrel és hasonló dekadenciával. Dekadenciájuk oka pedig az említett visszapiantás, illetve az annak során tapasztalt (jógos) hiányérzet. Ezek a gondosan kiművelt, igencsak

pallérozott elmék annyira emelkedettek, hogy igazán csak egymás között érzik jól magukat, esetleg könyvek között. Az utca a munkahely, a hétköznapok, az derogál. Emelkedett filozofálásuk és filozófikus humorizálásuk között nem érzékelik az életet (a mindennapi értelemben), csupán a neurozist. (Ami azért nem teljesen ugyanaz.) Következőképpen műveik, miként ők maguk is érdektelenné, unalmasá, sőt fárasztóvá válnak, és értelmes emberek lévén ezt maguk is érzik, önbecsülésük rohamosan csökken. Aronson a Társaságban azt írja, hogy azok, akiknek rossz a véleményük önmagukról, rendszerint nem tudnak a külvilághoz alkalmazkodni. Tehát márcsak ezért sem mennek (más) emberek közé, nem élnek az utcán, nem mennek üzletekbe, sőt színházba, moziba is csak ritkán. Egyre távolabb kerülnek az élettől, és kívülállóként megfogalmazódik bennük: „az élet egy blöff” vagy ahogyan Cortazar írja: „Egy nagy hagyomány, amit mindannyian sirva hámozunk.”

Lux Walter



A vágy villamosa

B. Kiss Tamás:

Bródyék és én

Ég és föld között

Az utolsó előtti-előtti békeév viszonylag nyugodtan telt.

Arról, hogy mi lesz majd három év múlva, senki, de senki nem énekelt. A képviselő úr éljenzett. A nép lelkesen ünnepelt.

— Hidd el, hidd el, hidd el...! Megcsaltak százszor hazug és szép szavak.

Forog a gépezet. (Nem én kiáltok.) Es komplikálni úgy lehet a sok cselekményt, hogy heppiend lesz. (Sikítani akarok!) Mesterem!

— Mintha tért nyerne a bizonytalanság!

Mondták, a kép túl merész. Kissé mértékletesebb elképzelhető, nemdebar? Mert a tájékozatlan csillagokat lát. Nemdebar?

Szívem adtam és te mégis követelted lelkeket.

— Ilyen szép és haladó ország nem biztosítja mindenkinek a társadalmilag hasznos munkát! Volt idő...

(Hidd el, hidd el, hidd el...! Megcsaltak százszor hazug és szép szavak. Mesterem!)

Én komolyan gondolom!

Kinyitlak szemem, és viszonylag jól állok ezen a földön!

Rabja lettem vágyaimnak. Egyre távolabbra hajszol. Megváltottam már a helyjegyünk?

Volt idő... Lehajtok inkább egy jó üveg sört.

Túl jól élsz, azt hiszem? Amit használtál belőlem, bárki másban megleled?

Hölgyeim és uraim, az idő elszállt fölöttünk.

Nincs értelme már a szónak.

Már fárad a szemem. Már fárad a hangom. Ha nagyon fáj: soron kívül fogad a rendelésen.

Érts meg engem: én nem lázadok sorsom ellen.

Mentsd meg lelkeimet. Mentsd meg lelkeimet. Mentsd meg lelkeimet.

Úgy vélte: kár, hogy a magyar nyelvet rajtunk kívül nem érti senki, és nem is akarja megtanulni.

Neked ez semmit nem jelent. Te vagy a választott istenem.

Az utolsó előtti-előtti békeév viszonylag nyugodtan telt.

Holjársz Gabriellának

Mégis el kell mondanom...

(Gátlásoktól) (rosszkedvűen).

Valahol azt hallottam: látni kell, nem nézni. Valahol azt hallottam: az igazat kell beszélni. Valahol,

Hosszú haját szél sodorja...

Zavartalan a rend. Mondtam, hogy változásra érett.

Mondtam, hogy a város lassan beássa magát! Mindenki egyetért velem, csak engem nem ért senki sem.

Tiszta és pontos, gyors és rendezett, (LÉGY FEGYELMEZETT!)

★

A magam módján... megpróbáltam...: mindent... amit lehet... A felszín esupa veszély! Nincs jobb megoldás, le a föld alá! Mindenki egyetért velem, csak engem nem ért senki sem. Mindenki egyetért velem, csak engem nem ért senki sem.

Zuhanni kezdtem.

Kis virág! Ábrándos lelkű, (ki villamosra vár!) Oly sokat tépelődsz... Valakit... vár... tétován... Valahol... itt van... még...

Nem akarlak bántani... Nem akartam mondani... Ha úgy érzed...

?...Miért is lenne más? Nem lehet más választásod: menj, ha menni kell!..?

★

A szabadságot, mint jutalmat át nem adhatom.

(HELYETTE ÖRÖKÖS INTERRAIL IGAZOLVÁNY SZÍVEMBE ÉS VISSZA AZ ALÁBBI VISZONYLATOKRA.)

Könnyű kiskabátban; alsórakpartról; holtvágányon; villamosra, megváltásra; ég és föld között. Hogy otthonod legyen.

Légy óvatos, kedvesem!

(KELT: FORGOSZELBEN — SZEGFÜCSOKROT — HA NAGY NEVETSEG IS EZ.)

Ne szólj semmit...!

Hol az a lány?

A létezés csodás. Van élelem bőségesen. Szépül és épül ez a föld. Holnapra kész. Amul és bámul, aki néz. Volt már zavartalan a rend.

Sétált a tömeg az utcákon. Amerika, ígért földje, Amerika! Ólely magadhoz, légy az új hazám, hol a szerencse mosolyog rám! Siméki úr is így indul, s ma már milliomas, Amerikában ez így járja.

Amerika, ígért földje, Amerika, a tengeren túl! De itt a vurstliban...

★

Itt volt a lány.

Emeld hát fel konok fejed.

És tiszta volt, és minden ok nélkül vidám. Vártunk egy új, egy mindent elsöprő esőt. Itt volt a lány. Mint készülő szövetség ég és föld között.

★

Ellepk a házunk barátságos arccal. Enni szeretnének. Elvárják, hogy szépen megköszönjük. Vendégei! Ha el nem küldjük őket.

Felnőtt sok elszánt nemzedék. A téren egy padon üldögél a jölcsen lemondó szenvedély.

Most hol keressetek? Most hol találok rád?

Várom, úgy várom ezt a készülő csodát. Holnapra kész lesz, mert a jövő tervezett. Holnapra kész lesz az új igazság.

Volt már tüntetés, és volt már zavartalan a rend.

Szárnyalásra? Nem való a változó idő. Nézz fel hát!

Ó, nézz fel hát! Csak azt ne mond, hogy nincs remény.

A húrok benned feszülnek.

Tükröm, tükröm...

Tükröbe nézni mindig hasznos, még ha nem is mindig lelkesítő. Harminc év felett az emberek, kiváltképp a nők, gyakrabban szorulnak a fém-mel beszórt üvegfelület valómására. A tükrör persze lehet csorba, foltos, mégis belenézünk, ha nincs más a kezünk ügyében. A fényes üveg akkor is sokat árul el az arcunkról, ha egy darabja letört, s emiatt fejünk egy része hiányzik a képből. Bár önkéntelenül a fejünkhez kapunk, jobb azért, ha ilyenkor sem veszítjük el a fejünket! A csorba tükrör is megmutatja, hogy lóg a sálunk, csapzott a frizuránk és új ránc keletkezett a szemünk alatt. Tehát hasznos, mindenképpen hasznos! Harminc év felett már nem áll jól a csapzott haj, amely tizenhat éves korban még olyan bohókás volt. Az emberek az ilyen korúaktól rendezettséget, magabiztosságot, érettséget és harmonikus megjelenést várnak... Ha jól számolom, a politikai gazdaságtan oktatása egyetemünkön már elmúlt harmincéves! Ezért hát ne is vizsgáljuk a tükröt tovább, nézzünk bele!

A tükröt közel háromszáz elsőéves hallgatónk tartja, akik részt vettek az „ökonómiai alapvetés” című fél éves politikai gazdaságtani kurzuson, kitöltötték az itt teljes egészében bemutatott kérdőívet, mégpedig a következő eredménnyel: (A lehetséges válaszok megoszlását [százalékban] mindenhova beírtuk a válaszható feleletek mellé. Forrásnak a hallgatók által kiértékelte kérdőíveket tekintettük, s az általuk megadott számokat változtatlanul közöljük, még ha apró, 1-2 százalékos pontatlanságok is vannak a hallgatók által megadott adatokban.)

ELŐADÁS

- Mennyire voltak szerinted világosak a tárgy tanulmányának tartalmi célkitűzései a félév elején?
a) teljesen: 2,4%, b) nagyjából: 40,8%, c) kevéssé: 48,3%, d) egyáltalán nem: 8,6%
- Szerinted mi az előadás funkciója?
a) ismerteti a tananyag lényegi elemeit: 58,3%, b) főként új információkat ad: 8,9%, c) szempontokat ad a tananyag feldolgozásához: 29,9%, d) egyéb, espedig: 2,9%
- Szerinted a ténylegesen megtartott pol. gazd. előadások melyik funkciót szolgáltattak alapvetően?
a) 57,9%, b) 18,2%, c) 18,8%, d) 5,1%
- Mennyire volt követhető az előadás?
a) teljes mértékben: 4,4%, b) jól: 33,7%, c) részben: 58,8%, d) egyáltalán nem: 3,1%
- Klugrottak-e számokra az előadás lényeges elemeit?
a) igen: 52,9%, b) nem: 47,1%
- Jegyzetelhető volt-e az előadások?
a) mindig, teljesen: 13,0%, b) részben: 82,0%, c) nem: 3%
- Egységes logika fűzte-e össze az előadásokat?
a) igen: 51%, b) nem: 49%
- Hogyan értékeled az előadó stílusát?
a) kimagasló: 2%, b) jó: 35%, c) kielégítő: 49%, d) nem kielégítő: 13%
- Utánanéztele-e az előadást ajánlott irodalomnak?
a) általában: 8%, b) ritkán: 35%, c) nem: 56%
- Elvárásaidnak megfelelt-e az előadás színvonala?
a) igen: 37,9%, b) nem: 62,1%

SZEMINÁRIUM

- A szemináriumvezető mennyire tudta a szakmai érdeklődést felkelteni, illetve lekötni az órákon?
a) végig teljesen: 8%, b) többnyire: 42%, c) alkalmanként: 42%, d) egyáltalán nem: 8%
- Véleményed szerint hogyan kellene feldolgozni az előadások anyagát a szemináriumokon?
a) nagyon részletesen: 30,9%, b) fő vonalaiban: 39,4%, c) szükség esetén: 28,7%, d) nincs rá szükség: 0,9%
- Ténylegesen hogyan dolgozták fel?
a) 10,9%, b) 50,0%, c) 35,4%, d) 3,5%
- A szeminárium segítette-e a tankönyv feldolgozásában?
a) igen: 62,5%, b) nem: 37,5%
- A szeminárium segítette-e a kötelező irodalom feldolgozását, fejlesztette-e az irodalom feldolgozásának készségét?
a) igen: 56,8%, b) nem: 43,2%
- Megfelelőnek tartod-e a szemináriumok tartalmi munkáját?
a) igen: 29,7%, ha nem, miért?
b) kevés az idő: 9,3%, c) üresjáratok vannak: 29%, d) a szemináriumvezető szakmai felkészültsége nem megfelelő: 4%, e) a szemináriumvezető pedagógiai, vitavezetői képességei hiányoznak: 19,3%, f) egyéb, espedig: 8,6%

- Saját tapasztalataid alapján mi volt a legjellemzőbb a szemináriumon az alábbiak közül?
a) a tanár előad: 24,1%, b) a tanár kérdez: 21,1%, c) a diák válaszol: 18,3%, d) a tanár kérdez, a diák nem válaszol, és ezáltal megtörik a szeminárium menete: 21,4%, e) a diák kérdez, a tanár válaszol: 11,0%, f) a diák kérdez, a tanár nem ad kielégítő választ: 9,7%, g) vita van: 15,5%

- Szerinted hogy lenne jó?
a) 7,7%, b) 11,9%, c) 0,4%, d) 18,9%, e) 0,7%, f) 60,4%
- Ha voltak viták, a tanár tartotta-e ezeket?
a) nem voltak viták: 17,0%, b) voltak, és mindig teljesen: 24,3%, c) voltak, és többnyire: 50,0%, d) voltak, és egyáltalán nem: 8,7%
- A szemináriumok időben összhangban voltak-e az előadások anyagával?
a) igen: 61,2%, b) nem: 38,8%

- Ha nem, zavaró volt-e ez?
a) igen: 59,3%, b) nem: 40,7%
- Az évközi számonkérések mennyire tükrözték a tényleges felkészültséget?
a) teljesen reálisan: 4%, b) nagyjából: 74%, c) erős hibákkal: 18%, d) egyáltalán nem: 5%

- Jeleztétek-e a szemináriummal kapcsolatos problémáitokat a szemináriumvezetőnek?
a) igen: 53,3%, b) nem: 46,7%
- Ha igen, megfelelően reagáltak-e erre?
a) igen: 81,4%, b) nem: 18,6%

KÖTELEZŐ IRODALOM

- Mennyire tudod hasznosítani a kötelező irodalmat? (%-os megoszlást jelölj!)
a) nem kapcsolódott az anyaghoz: 25,2%, b) kiegészítette: 39,2%, c) elmélyítette: 39,6%
- Véleményed szerint mi a kötelező irodalom fő funkciója?
a) kiegészíti a tananyagot: 33%, b) elmélyíti, magyarázza a tananyagot: 52%, c) a tananyagotól eltérő álláspontokkal ismertet meg: 15%
- Az adott kötelező irodalom mennyire felel meg az általad választott funkcióknak?
a) teljes mértékben: 4,2%, b) nagyobb részben: 41,0%, c) kisebb részben: 50,0%, d) egyáltalán nem: 4,8%

- Milyen típusú költ. irodalom súlyát növelné meg az irodalom belülről? (Ha többet választasz, jelölj sorrendet!)
a) klasszikus marxista: 22%, b) klasszikus polgári: 14%, c) modern marxista: 30%, d) modern polgári: 25%, e) nem kell változtatni: 9%

JEGYZET

- Véleményed szerint mennyire tanulható a jegyzet?
a) jól: 16,7%, b) nehezen: 75,4%, c) egyáltalán nem: 7,9%
- Zavarja-e a jegyzet tanulását a stílus? (Mondatszerkesztés, idegen szavak.)
a) igen: 85,5%, b) nem: 14,5%
- Érthető-e az alapfogalmak a jegyzetben?
a) igen: 53,3%, b) nem: 46,7%

ÁLTALÁNOS KÉRDÉSEK

- Elsősorban mire orientál a pol. gazd. oktatásának folyamata?
a) közgazdasági gondolkodásmódszerek kialakítására: 47,9%, b) megalapozott társadalomkép kialakítására: 11,2%, c) döntésváltoztatási készség fejlesztésére: 5,15%, d) logikus gondolkodásmód fejlesztésére: 6,9%, e) gazdasági ismeretek szerzésére: 23,9%, f) politikai érdeklődés felkeltésére: 2,4%, g) egyéb, espedig: 2,4%
- Mennyit foglalkozol a pol. gazd. tanulással a kötelező óraszámokon kívül? (Hetil. óraszám): 4,16 óra
- Véleményed szerint mennyit kellene vele foglalkozni? 6,26 órat
- Hol végeztél középiskolai tanulmányaidat?
a) Budapesten, b) vidéken, c) külföldön
- Milyen iskolatípusban tanultál?
a) gimnázium, b) szakközépiskola

Az olvasó számára, gondolom, önmagában is érdekesek, nagy információtartalommal bírnak az itt közölt adatok. Mi azonban nemcsak azért kezdeményeztük a felmérést, hogy megismerjük hallgatóinknak (lehetőség szerint a hallgatók teljes körének, ne csak az „aktivistáknak”) a tárgy különböző vonatkozásai-val kapcsolatos véleményét, hanem azért is, hogy — képletesen szólva — megigazíthassuk a sálunkat, és ha szükségesnek mutatkozik, tegyünk meg mindent arckunk rendezettségéért, harmóniájáért. (Ne vezesse félre az olvasót a feminin hasonlat, természetesen kezdetből fogva nemcsak kegyőre és mázra gondoltunk, hiszen — mint a kozmetikusok is vallják — először a belsőnknek kell rendben lennie ahhoz, hogy az arcunk is „kinézzen” valahogy!)

Az első évfolyamon dolgozó oktatóknak ez a kezdeményezése, amelyet a jobbítás szándéka vezetett, találkozott hallgatóink hasonló törekvéseivel,

A politikai gazdaságtan oktatásának egyes kérdéseiről, az I. évfolyamon végzett felmérés fényében

igényeivel. A második lépést már közösen tettük meg; a hallgatóinkkal közösen állítottuk össze az előbb bemutatott kérdőívet (vitában persze), a sokszorosítás, kitöltetés, értékelés gondjaiban is osztoztunk. Nem vagyunk szociológusok, nem csoda, hogy kérdőívünk is magán viseli az amatőrség nyomait. Tapasztalatlanságunknak sajnos éppen a felmérés eredményeinek hasznosíthatósága vallja kárát.

A jelenségek és a jelenségek okai

Sok helyütt ugyanis meglegettünk az értékelő vélemények begyűjtésével (jó, rossz, tetszik, nem tetszik), s nem kérdőztünk rá az okokra. Pedig a továbblépés szempontjából éppen az okok lettek volna az érdekesek! Hiába tudjuk például, hogy a hallgatók 35%-a a jónak, 13%-a pedig „nem kielégítőnek” minősítette az előadások stílusát, ha nem tudjuk: miért tartotta a jónak az, aki annak tartotta, s miért ítélte meg negatívan a hallgatók több mint egytizede. Még az sem kizárt, hogy a negatív és a pozitív vélemények ugyanazon a stílusjegyre vonatkoznak. Elképzelhető, hogy egyesek szellemességnek tekintik azt, amit mások csak „szellemeskedésnek”, egyesek szájbarágónak minősítik azt, amit mások didaktikus előadásmodornak. Jó lenne tudni tehát, mi rejtezik a pozitív és a negatív válaszok mögött. Az olyan kérdések sikerültek igazán jól, amelyekből egyértelmű következtetések vonhatók le a hallgatói igényekre, elvárásokra nézve. Szerencsére ilyenek is vannak a felmérés kérdései között szép számmal. Kiderül például, hogy a hallgatók legnagyobb többsége (58,3%-a) „anyagkövető” [a típusú] előadást szeretne hallgatni. Ez — ha nem is örömtelán érthető, elfogadható olyan körülmények között, amikor nem állt rendelkezésre nyomtatott jegyzet. Részben az is magyarázza, hogy az egyetemi tanulmányok első félévéről van szó (tehát még erősen hatnak a középiskolák jellegéből következő, azok által kialakított igények), továbbá egy olyan erősen absztrakt tárgyról, amelynek tanulásaiban a hallgatók nagy része semmiféle előismeretre nem támaszkodhat. Öröm viszont, hogy hallgatóink ugyanolyan arányban (57,9%) kaptak „a” típusú előadásokat, amilyen arányban igényelték. Az előadások és tekintetben tehát alkalmazkodtak ehhez az igényhez. (Az előadó a tanszékvezetőtől is azt a feladatot kapta, hogy lehetőleg anyagkövető előadást tartson.)

Világosan kiderült, hogy a hallgatók 60,4%-a a vitaközvető jellegű szemináriumot tartja jónak. (Ez ugyan némileg elmentmond annak, hogy az előadások közül inkább az „anyagkövető”, tehát a nem kifejezetten „egyetemi” stílusú előadást részesítik előnyben.) Az is kitűnt a felmérés adataiból, hogy az igények és a valóság között itt feszültség mutatkozik, hiszen a ténylegesen megtartott szemináriumoknak csak 15,5 százaléka „vitaközvető stílusú” (legalábbis a hallgatók megítélése szerint). Használható az az információ is, amelyet a hallgatóktól a jegyzettel kapcsolatban kaptunk. Eszerint a hallgatók 85,5%-ának nehézséget okoz a jegyzet stílusa, főként a mondat szerkesztés, az idegen szavak. Ebből egyértelmű a következtetés: a jegyzet átdolgozásakor alapos stílus szerkesztésre lesz szükség.

Hol szorít a cipő — pontosabban, mi okozza a lábfejét?
A következő probléma, ami korlátozza a felmérés hasznosítását és megnehezíti az

értékelést az, hogy számos helyen összemosszódik a hallgatói oldalról jelentkező problémák az oktatás problémáival. Példa erre mindjárt a jegyzet is, hisz elképzelhető, hogy az idegen szavak a jegyzetírók terhére rohatók (ha kacífántos, ritkán, vagy rosszul használt idegen szavakat alkalmaznak), de elképzelhető az is, hogy a korlát a hallgatói oldalról jelentkezik, ha általános műveltségük hiányos volta miatt még a magyar nyelvben polgárjogot nyert általánosan használt idegen szavak is rejtelmesebbek, érthetlenebbek a számukra.

Ugyanígy az előadások jegyzetelhetősége is legalább két dologtól függ: 1. tud-e az előadó jegyzetelhetően előadni; 2. mennyire tanultak meg a hallgatók jegyzetelni. Lehetséges ugyanis, hogy a lényeg kiemelésére képtelen, abban semmilyen gyakorlattal nem rendelkező hallgató még a legjobban jegyzetelhető előadásról sem tud használatos jegyzetet készíteni, de az is lehetséges, hogy az előadás hadaró, összefolyó, csapongó volta miatt még a parlamenti gyorsíró sem tudna arról semmi értelmeset feljegyezni.

Félreértés ne essék, itt nem a felelősséggel futbalozunk! Ha nincs nyomtatott jegyzet, mindenképpen az oktatók vállán nyugszik az a kötelesség, hogy gondoskodjanak arról: legalább használható kézzel írt jegyzet álljon a hallgatók rendelkezésére. Csakhogy nem mindegy, miért tartja hallgatóságunk 82%-a csak részben jegyzetelhetőnek az előadást. Ha ez elsősorban az előadó miatt van, akkor az előadó stílusát vagy az előadót kell megváltoztatni, ha a hallgatók jegyzetelési gyakorlatlansága a probléma, akkor a hallgatókat (akár külön órákon) meg kell tanítani jegyzetelni. (Mellesleg e nemes feladat végrehajtásában a felsőbb évesek is vállalhatnának szerepet.) Ugyanígy nem lenne érdektelen megtudni, hogy miért nem tudja a hallgatók — talán elenyészőnek tűnő, de az oktatási folyamat hatékonysága szempontjából nem elhanyagolható — 3,1 százaléka követni az előadást (nem 60 százaléka, amint az nem egészen jóindulatúan a téli táboron elhangzott), s miért csak részben követi a hallgatók 58,3 százaléka. Mi a kapaszkodó annak a 33,7 százaléknak, akik jól követik az előadást.

A szemináriumok munkájának hallgatói értékeléséből is csak félig-meddig derült ki, mi okozza a problémákat. A hallgatók nem kis része (29 százaléka) úgy ítéli meg, hogy üresjáratok vannak a szemináriumokon. De mi ennek az oka? A szemináriumvezető „mesél” oda nem tartozó dolgokról, vagy a hallgatók hozakodnak elő problémákkal, netán amint egy másik kérdésre adott válaszból kiderül (21,4 százalékból) nem tudnak válaszolni a feltett kérdésekre (készülés híján) és emiatt „mülik értelmetlenül a drága idő”. Itt sem a felelősség hallgatókra hárításáról van szó. Hiszen elsősorban a szemináriumvezető kötelessége „ösztönözni” a hallgatókat, a felkészülésre, megakadályozni a közös munkaidő elfecsérlését. Mégsem mindegy, hogy a szemináriumvezetőnek önmagát kell az idővel és az anyaggal való jobb gazdálkodásra kényszeríteni, vagy inkább az a feladat, hogy a hallgatókat bírja erre rá. Feltételezhető persze itt is, mint az előbbi kérdések esetében is, hogy a botnak két vége van. Mindkét oldalon változtatásokra, változásokra van szükség. De ez csak feltételezés: a vizsgálat adatai arról egyértelműen nem győznek, nem győzhetnek meg bennünket ilyen jellegű kérdések ugyan is nem szerepeltek a kérdőívben.

Mégis fontos erről beszélni, hiszen nem mindegy: egyál-

talán milyen irányban indulhatunk el majd az okokat keresni. Eleve abból indulunk ki, hogy mindig csak az oktatási cipő szoríthat, s azt kell kitágítani, vagy megnezzük a hallgatói „lábat” is. Netán a fájdalom a cipőtől függetlenül keletkezett, s ha esetleg még emellett a cipő is kicsinek bizonyult, az csak felerősíti a bajt. Itt van például a vitaközvető szemináriumok ügye. Vitán felül áll, hogy ez az igazi, ezt kell szorgalmazni. Bizonyos — s ez a felmérésből is kiderült, — hogy a szemináriumvezetők vitavezetői képességeit fejleszteni, erősíteni kell (a hallgatótól 19,3%-a véli úgy, hogy ezek a képességek hiányoznak a szeminárium vezetőiből). De vajon elég-e a vitához a vitavezető. Nyilvánvalóan nem, felkészült vitapartnerek is szükségeltetnek. Hogy jó, élénk vita alakulhasson ki, nem elég „bevágni” az anyagot, fel kell fedezni benne a problémákat, a vitatható pontokat. De a jó vitához az sem elég, ha a csoportban akad néhány ember, aki nagy vitaközvető és jól tájékozott politikai kérdésekben. Az anyagban kell jól tájékozottnak lenni!

Az a törekvés, hogy az oknyomozásban az oktatási-hallgatói oldalt egyaránt vizsgáljuk meg, nem azonos azzal a törekvéssel, hogy a politikai gazdaságtan oktatásának hiányosságait minél nagyobb részben a hallgatókra hárítsuk át. Az ilyen „labdák” rögtön viszapattannak.

Ha a jegyzetelésben nem az előadó csapongása zavarja, hanem az, hogy az előadás után matematikai gyakorlat következik, az is a mi fejünkre száll vissza! Hiszen a szorgalmas matekozás a pol. gazd. órák alatt csak azt bizonyítja: nem tudjuk olyan eredményesen munkára fogni a hallgatót, mint a matematikusokollégák. Ha a hallgatók műveletlenebbek, azt háríthatjuk arra, akire akarjuk, mégis a mi feladatunk művelődésre, a fehér foltok megszüntetésére készíteni őket.

Ebből is következik, hogy ha a korlátokat sok esetben a hallgatói oldalról látjuk is, a felelősség mégis a miénk. A fennvalók is elsősorban az évfolyamon dolgozó oktatók várnak, noha az előrelépéshez egyáltalán nem nélkülözhetjük a hallgatók akaratát, segítségét, javaslatait, jó szándékát.



Végül is milyen képet rajzolt ki ez a tükrör? Munkánkat úgy tűnik a számok, s a számok mögött hallgatóink közepesre értékelik. A legtöbb kérdés esetében a hallgatóknak csak elenyésző hányada válaszolja a lehetséges legjobb, illetve legrosszabb lehetőséget. (Az előadások követhetőségét illetően például a legjobb minősítéssel a hallgatók 4,4 százaléka, a legrosszabb minősítéssel 3,1 százaléka ért. (Túlnyomórészt a közepén elhelyezkedő jól kö-

vethető (33,7), illetve részben követhető (58,3 százaléka) válaszokat adta. A kép ettől ott tér el, ahol kétalternatívás válaszra volt lehetőség. A válaszok itt értelemszerűen polarizálódtak, de a jellemző megoszlás itt is a fele. (A hallgatók 53,3 százaléka véli úgy, hogy az alapfogalmak érthetőek a jegyzetben, 46,7 százaléka vélekedik ellenkezőképpen. 52,4 százaléknak kiugrottak az előadás lényeges elemei, 47,1 százalékuknak nem.) Helyenként a megoszlás elcsúszik a 40-60 százalékos irányába, összességében azonban a kapott pozitív és negatív válaszok a kétalternatívás kérdéseknél is nagyjából kiegyenlítik egymást.

Elégedettek lehetünk-e ezzel a képpel? Egyáltalán nem! Még akkor sem, ha világosan látjuk: mindig lesz a hallgatóknak egy tekintélyes hányada, akik nem tudják jól követni az előadást, vagy nem értenek mindent meg a jegyzetben. (Hiszen nem várhatjuk, hogy a vizsgán éppen csak átcusztott hallgató első hallásra ugyanolyan jól fel fogja az absztrakt logikai modelleket, mint társa, aki kiváló eredményt ért el.) Mindenképpen számolnunk kell egy természetes kudarcritával, (hiszen az egyetemi oktatás semmiképpen sem alkalmazkodhat a hallgatók leggyengébb rétegéhez). A felmérés tanulságai szerint azonban nemcsak erről van szó! Munkánkban még sok a mozgatható tartalék. Javítani kell — mégpedig jelentősen — valamennyi oktatási forma (előadás, jegyzet, szeminárium) didaktikai kidolgozottsági fokát. Több gondot kell fordítani az oktatás technikájára, technológiájára. Az első évfolyamon befektetett aránytalanul nagy munkamennyiség (hiszen új tárgyról, új szemléletről van szó), csak igen kis részben térült meg, még kisebb részben nyert társadalmi elismerést és méltánylást a hallgatók részéről. Javítani kell tehát — meghozzá gyökeresen — a (csúnya szóval) „piaci munkát” is a hallgatók körében. Nem elég termelni az ismereteket, értékeket, el is kell „adni” azokat, értéküként kell ismertetni a hallgatók számára. Kötelező irodalmunk is változtatásra szorul.

Differenciáltabb formákra, differenciáltabb oktatói tevékenységre van szükség, hiszen — ezt a felmérés is kimutatta — hallgatóink véleménye minden kérdésben erősen megosztott, nem „arctalan tömeggel” dolgozunk tehát, hanem nagyon is eltérő hallgatói rétegekkel. A felmérés tapasztalatait — és persze saját tapasztalatainkat is — mielőbb a cselekvési program nyelvére kell fordítani. Ezzel kapcsolatban megfogalmazódott néhány kézzelfogható javaslat, elképzelés. Erről majd egy másik cikkben szeretnénk tájékoztatni hallgatóinkat és az egyetemi közvéleményt.

Szabó Katalin docens



Jégsurfi

(Fotó: Sass Ákos)

Olyan volt, mintha az egész világot egyetlen felhő takarná. A mindent elnyelő felhő Európától Amerikáig nyúlt és befedte az Atlanti óceánt. A felhőtenger felett vakítóan süttött a nap és csak nem akart elmozdulni helyéről — nyugat felé repültünk. A sok ezer kilométeres vatta csak az amerikai kontinens szélén szakadozott fel. A legtöbb utas addigra már türelmetlenül fészkelődött a helyén. Bár étel és ital jutott mindenkinek kívánsága szerint, a zaj, és a lehűtött fényvédő redőnyökön keresztül is tüzelő nap a 150 utas idegeit cibálta. Jömagam szunyókálni próbáltam, de mázsányi szomszédom könyöke rendszeresen és visszavonhatatlanul hasamon landolt.

Csak New York felett tisztult az ég ki valamennyire. A város nem mutatott sokat magából, de annyit azért mégis lehetett sejteni, hogy iszonyatos méretű konglomerátum úszik el alattunk. Aztán le szálltunk és a gép még vagy 15 percig kerülgette a terminálokat és a parkoló gépek százeit. Jonh Fitzgerald Kennedy Repülőtér — New York. Megérkeztem Amerikába.

Az autót

Negyedórát bolyongtunk a Pan Am termináljában, aztán kiléptem a hideg-szeles New York-i délutánba. Utolért az, amit sok Amerika-ismerő előre megjósolt: a kultúrsokk. Kultúrsokknak nevezik azt a jelenséget, amikor az Európából jött látogató bár értheti a nyelvet, látszólag minden normális és semmi sem igazán új számára, mégis mintha egy másik világban járna. Egy új világban. Ennek az új világ csak egyik istene — ezerszeres közhely — az autót. Vendéglátóm kocsihoz vezetett. Az országúti cirkálóban feküdni lehetett volna. Az ő oldalán kinyitott zár egyben az én oldalamon is felkattintotta a gombot. Az ablak gombnyomásra surrant le és fűlzsággató sívító hang követelte a biztonsági öv becsatolását — ami nem kötelező. Hogy a kocsit elindult azt jóformán csak abból lehetett észrevenni, hogy elhagytuk a mellettünk húzó-dó épületeket.

Az ötsávos autópályát elárasztották a kocsik. Eppen belekeveredtem a délutáni csúcsforgalomba. A kocsi meg-meglódult, és a hasonló méretű naszadókban a legkülönbözőbbnek látszó emberek ültek; menedzserek és csavargók, kínaiak és négerék, 17 éves suhancok és 50 éves háziasszonyok irányították a flotát. Európai vagy japán autót csak ritkán tűnt fel a sorban.

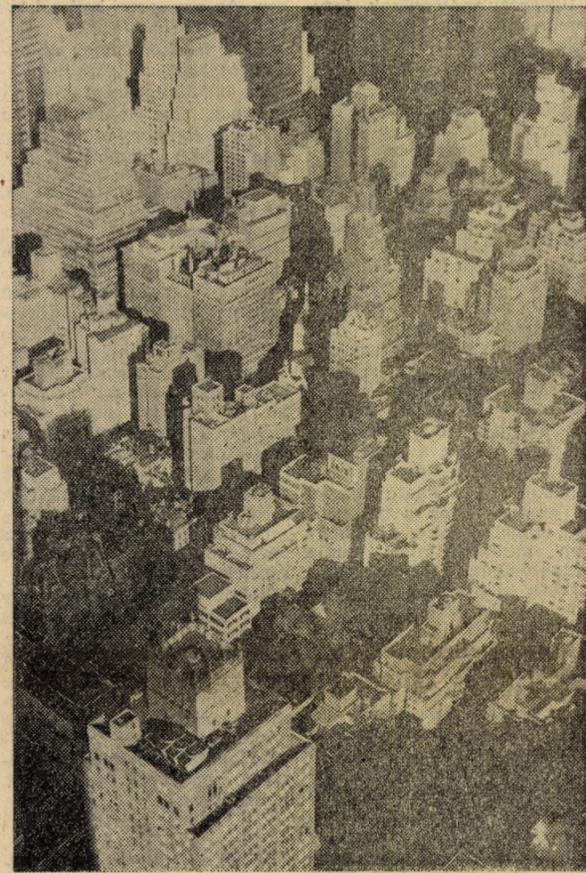
Nem lenne egyszerűbb és olcsóbb kiskocsikkal? — kérdeztem vendéglátóm. Hosszas fejtegetés a válasz: Számod ki; a kocsit fenntartása évi 2000 dollár; ebből 1200 a biztosítás, 400 a szerviz, 3-400 a benzint, attól függ persze mennyit mész. Ha kiskocsit vennék, jó, akkor 250 a benzint. A 2000-hez viszonyítva nem nagy különbség és látod mennyire más az a kocsit amiben ülsz? A potenciális nemzetgazdasági megtakarítás nem érdekel senkit. De hát igen, a benzint drága. Hosszas számolás után (gallon/mérföldet számolok át liter/100 km-re) megkapom, hogy az amerikaiak ugyanannyit fizetnek nagyjából a benzintért mint mi. Havi jövedelmük viszont netto 1300-1400 dollár. Így már nem igazán osztom fájdalmukat.

Úgy tűnik, mintha az országban minden az autót szolgálná. Az emberek természetesen autóval járnak bevásárolni, sokszávos autópályák és hatalmas parkolók mindenütt. Az autót létszükséglet, ha a legközelebbi üzlet 6-7 kilométerre van. A kocsi rá azonban egy életforma épül. Létezik autós mozi, étterem és amerikaiak tízezer születnek és halnak meg kocsijukban.

New York

A város mérete minden elképzelést felülmúl. Mindenki által ismert szíve a Manhattan, a leghíresebb kerület az 5 közül. Hossza 20 kilométer. A többi kerület és a földrajzilag még New Yorkhoz sorol-

ható szomszédos New Jersey állam nyugati része voltaképpen földszintes mammutváros. A híres felhőkarcolók csak a Manhattan egy bizonyos részét foglalják el: a városközpontot és a Financial Districtet, a banknegyedet. New York a modern építészeti remeklések letisztultvárosaként ismert. Negyzettrácsos alaprajzok, tűzlépcsős lakóházak, málló tűzfalak, 10-15 emeletes kockagyárak, kietlen utcáskok uralják a terepet. És New York mégis hallatlanul izgalmas: lakói miatt. A város lakosságának 40 százaléka nem Amerikában született. Olyan, akinek nagyapja New York-i származású lenne, ritka mint a fehér holló. Nincs nemzet, melynek fiai ne lennének fellelhetők a városban. A nagy olvasztótégely természetesen Manhattan. Északi végétől, a 170-dik utcától a 100-dik utcáig hatalmas területen húzó-



dik a legnagyobb etnikai gettó: a Harlem. A hollandok alapította Nieuw-Haarlemet ma szinte kizárólag négerék lakják. Fehér ember még kocsijában sem érezheti itt magát biztonságban. A munkanélküliség a fiatalok körében 40-50 százalékos, "a lakásviszonyok nyomasztóak; a Harlemben minden megeshet. A legriasztóbb, a legveszélyesebb környék azonban a Bronx, a Puerto Ricó-iak negyede. Vendéglátóim és ismerőseim határozottan felszólítottak a Bronx kerületére. Igazukról meggyőződhettem a késő esti Bronxba tartó metrószelvényekben utazva.

Nem sokkal a Harlem alatt délre a kelet-európai: lengyel, magyar, orosz, német közösségek találhatók. A látszólag egyforma épületek nemzetiségi éttermek, templomok, üzletek rejtene és az otlokók szinte kisajátítják maguknak az utcákat. Errefelől ritka az angol szó, bár a második generáció már alapvetően amerikai — viszont ha felnő, elköltözik a környékről. A közösségek belül éppen úgy rétegzett a társadalom mint hazájukban, de a fizikai közelség, a gettószerű lét erősebben összetartja a közösséget és ösztönzi a nemzetiségi kultúra ápolását.

Tovább délnek haladva érkezünk a Central Park északi határához, mely feledtetni tudja a betonerdőt. Vasárnapi kocogók és görkorcsolyázók taposnak egymás nyomába, szabadterei koncertek szinesítik a hétvégét, de sötétedés után a csavargók és kábítószerelvezők beáramlásával a félelem és a bizonytalanság légköre szállja meg a parkot. Paradoxon, hogy a park két oldalán 30-40 emeletes háziórákban élnek a város legzadagabb polgárai, akiket cseppet sem zavar az út túlsó oldalának félelmetes világa. (Szintén a Central Parkot szegélyezi a Dakota ház, ahol John Lennon

élt, amely előtt lelőtték). Főképp a Central Park keleti szegélyén csengenek jól a címek: Park Avenue, Fifth Avenue, Madison Avenue.

A Central Park folytatásában a város kereskedelmi központja nyújtózik, felhőkarcoló felhőkarcoló hátán, elegáns üzletek, a Chrysler, a Pan Am, a Bank of America, és az ITT székházai, no és az ENSZ-komplexum. A kép azonban nem csak észak-dél irányban változatos. Keletről nyugatra a kikötők világától a milliomos butikjain át a tulsó parton ismét kikötői utcák következnek. A 42. utca a pornozók és a kábítószer birodalma. Emberek ülnek, fekszenek az utcai mocsokban, a rendőrök egymást érik, a növekvő bünelzési rátát mégsem sikerül lejjebb szorítani.

A városmag után gyárnegyedek húzódnak; a Manhattan az olasz hagyományokkal

letes felhőkarcolók sorából és önmagában várost alkot a városban. 50 ezer alkalmazott dolgozik a két épületben és nagyjából egyszerre indulnak ebédelni délidőben... A banknegyed utcáin 12 körül megbénul az autóforgalom, a szűk, napfényt sohasem látott utcák megtelnek öltönyös hivatalnokokkal és megindul a túllekedés a bisztrók környékén.

A bankvilág szívében egy templom áll, körötte kis temető. Az egyetlen csendes hely mérföldnyi távolságban. A telek a világ legértékesebb földdarabjai közé tartozik: négyzetyardja (kevesebb mint egy négyzetméter) 5000 dollárba kerül.

A végeleghatatlan város magyarországnyi lakója lankadatlanul nyüzsgő a városrészek között még éjszaka sem nyugodva. New York mocsos és villogó, égbetörő és földszintes, reklámadó és kultúrboldon, elegáns és lezser, fárasztóan dinamikus.

Kanada

A legtöbb USA-beli fanyalognak beszél Kanadáról. Az már nem a nagy lehetőségek birodalma, túl nagy az állam szerepe, a bürokrácia és az adóhivatalnokok belenézhetnek a vállalkozók könyveibe.

Igen, Kanada inkább hasonlít a szociáldemokraták kormányozta európai országokra, mint a nagy szomszédokra odaát, ahol a pénz körül forog a világ, a verseny, a hatékonyság, a felhalmozás mítosza motiválja a magánember tetteit is. Kanadában egytel lassabb a tempó. Az állam felkarolja a szegényeket; a létminimum alatt élők összkomfortos lakásuk bérének csak 15 százalékát kell, hogy fizessék. A nyugdíjasok számtalan kedvezményt kapnak: olcsóbb benzint, állami hozzájárulást a villany- és gázszámlához, stb. A kanadai kormány lehet is nagyvonalú: a költségvetést nem terhelik mammut hadikiadások.

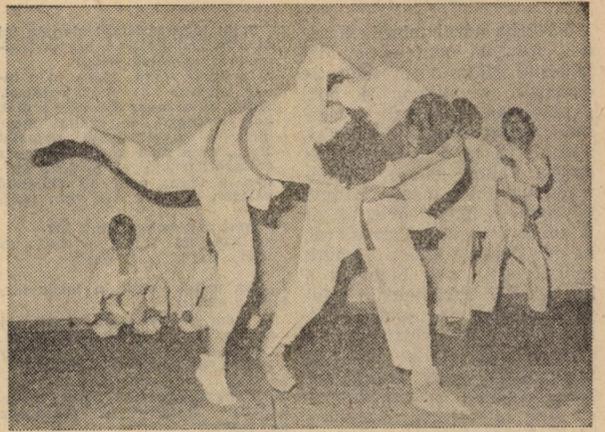
Az országban szemmel láthatóan nagyobb a tisztaság, mint az USA-ban. Kanadában jóval kevesebb a színesbőrű a szigorú bevándorlási törvények miatt. A kormány erősen környezetvédelem-párti és emiatt összetűzésbe is került az amerikai kormánnyal. Az USA északi államaiban működő ipartelepek által kibocsátott szennyező anyagok savas esőként hullanak Kanada déli tartományaira. Az amerikai kormány nem kívánja megregulálni a vállalatokat, miközben a kanadai vegetáció tovább pusztul. A vita folytatódik, a savas eső esik.

Toronto a harmadik legnagyobb magyar város Budapest és Cleveland után. A magyar lakosság a nagy gazdasági válság éveiben telepedett itt le és elsősorban azok közül a földművelők közül került ki, akik folytatni akarták a "farmerkodást" az új hazában is. A környék éghajlata teljesen megfelel a magyar alföldi klímának és igen jók is a természetredmények. A város magyar lakossága azóta erősen átalakult; sokan átvándoroltak az iparba, másrészt az 56-os hullám tovább duzzasztotta a létszámot. Itt is, mint oly sok külföldi magyar közösségben élesen elkülönül egymástól a 30-as, a 40-es és az 1956-os emigráns generáció. A 40-es évek végén kivándorolt ismerőseim egy futballpályára mutatnak: "ott fociznak a környék magyarjai minden szombat délelőtt. Börtöntöltelék mind, örülhet a Kádár, hogy megszabadult tőlük".

Kanada lakossága 24 millió. Az ország nagyobb mint az Egyesült Államok. A munkanélküliség és a francia kisebbség szeparatista hajlamai állandó feszültséget teremtenek. Az angol és francia hagyományokon nevelkedett kanadaiak prosperitáshoz és biztonság-hoz szoktak. Ez azonban a múlté. Sajnos, szép országukban az utóbbi időben déli szomszédjuk hatása e téren is erősen érvényesül.

Irtta és fotózta:

Simonyi Tamás



Cselgáncs a KSC-ben (Fotó: Balázs Gusztáv)

Tavaszi sportprogram

Elkészült egyetemünk sportprogramja a tavaszi napokra. Március 15—21. között az EFIN-programok keretében vízilabda, sakk, foci, tenisz, asztalitenisz, kézi és kosárlabda-viadalokra kerül sor.

Március 27-én a KEN sportnapján foci, kosárlabda-, asztalitenisz- és teniszvetélkedőn mérhetik össze tudásukat az érdeklődők.

Április 2—5. között nemzetközi labdarúgóturnát rendeznek Berlinben, a közgazdasági egyetemek között. Ezen a ver-

senyen három ország nyolc csapata indul.

Április második felére tervezik a szakok közötti bajnokságokat kosárlabdában, foci-ban, úszásban és asztaliteniszben.

Eközben pedig folyamatosan zajlanak az alapszervezeti, szak- és kollégiumi sportrendezvények.

Es egy előrejelzés nyárra: augusztus 17—20. között tartják Salgótarján mellett az egyetemisták és főiskolások országos turisztikai találkozó-ját, vagyis az EFOTT-ot.

Futballozni megyünk

Van két óra szünetünk. Süt a nap. Talán jót tenne egy kis mozgás. A kollégiumokban mindig akad öt-hat cselengő ember, akit össze lehet hozni egy focimeccs erejéig. A szerelés sem probléma.

Labdával a kézben elindulunk. De hová? A Kínizsi udvarán építkeznek a lengyelek, a Petőfi-híd Duna-parti dűhögője szintén építési terület már egy jó ideje.

Terembe azért mégse menjünk, hisz az idő jó. Egyébként sem mehetnénk, mivel tornatermeink egyrészt túlterheltek, másrészt pedig még a kiskapuzás sem engedélyezett labdajáték.

Sebaj, ott van a jól bevált Veres Pálné utcai dűhögő. Azaz, csak ott volt. Gyanítom, nem azért szüntették meg, mert látogatottságával nem voltak elégedettek az illetékesek. Gyakran órákat vártunk itt, hogy mérközéseket vívhassunk egymással. Most két pingpongasztal áll a helyén.

Ekkor eszünkbe jutnak a MAFC és a BEAC pályái. Ott biztos lesz helyünk, igaz vilamosozni kell, zuhanyozni sem tudunk helyben, de ez apróságok számít csupán. Indulunk. Azaz hogy indulnánk. Eszre sem vettük, a két óra letelt, s a nap sem süt már annyira. No, sebaj, majd legközelebb. S ha akkor sem jön össze, talán majd szép lassan elmegy a kedvünk az egészségtől, és megnézzük a tv-

ben a családi sportvetélkedőt, az esti tornát, vagy éppen a foci-sulit, kikapcsolódásképpen.

H. F.

Az V. kerületi Tanács sportfelügyelőségén megtudtuk, hogy sok bejelentés érkezett a Veres Pálné utcai "dűhögővel" kapcsolatban az otlokók részéről, mivel a labda patogása, s az egyéb zajok zavarták a nyugalmukat. Ezért alakult át a futballpálya pingpongasztalokká.

Felhívtuk a IX. kerületi Tanács sportfelügyelőjét, Karádi Ferencet is. Ő velünk együtt sajnálattal állapította meg, hogy sorra bontották le az egyetemhez közeli "dűhögőket", s ugyan fontos építési célokra vették igénybe ezeket a területeket, de azért például a Duna-parton lenne még hely új pályát csinálni, akár társadalmi munkával is.

Lapunk nem először foglalkozik ezzel a témával. Sajnos a belvárosi sportolási lehetőségek meglehetősen mosolygósak, pedig itt a kőrengtetben igazán üdítő oázis lenne egy kisméretű futballpálya. Ez pedig már a tanács jóakarátán, hozzáállásán múlik.

De az semmiképpen nem válik senkinek a javára, hogy a tömegsportkampány a különböző akciók közepette van olyan kerület, ahol sorra bontják le a pályákat.

B. L.

Könyvújdonások!

Új könyvek érkeztek a földszinti könyvesboltba! Némi ízelítő a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, valamint a Kosuth Kiadó újdonásaiból:

Ladó László:
Teljesítmények és ráfordítások (tervezés, mérés, értékelés);
Alexis P. Jacquem—Henry W. de Joig:

Európai ipari szervezést;
Sárközi Tamás:

A szocialista vállalatelmélet jogtudományi alapjai; az;
David S. Clifton Jr.—David E. Fyffe:

Beruházási tanulmánytervek; (Útmutató jövedelmező új vállalkozásokhoz);

Köves—Pánczy:
Általános statisztika (új kiadás);

Héthy Lajos—Makó Csaba:
A technika, a munkaszervezet és az ipari munka;

Stefan Nowak:
A szociológiai kutatás módszertana;

Frantisek Lipták:
Rendszermélet, munkaszervezés;

Szeben Éva:
Jövedelempolitika;

Dr. Hoffmann Istvánné:

Lakáskörülmények;

Kaphatók továbbá a Bárony—Liska, és a Kornai—Liska vitafórumok vitaanyagai is!



A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

Felelős szerkesztő:
FARKASINSZKYNE HALAY EDIT
Szerkesztőség:

1093 Budapest IX., Dimitrov tér 8.
Telefon: 174-543

Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat
Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.

Felelős kiadó:
TILL IMRE
igazgató

82—767. Szikra Lapnyomda,
Budapest
Felelős vezető:
CSUNDES ZOLTÁN
vezérigazgató